

SLOVENE

Velja po pošti: —
za celo leto naprej . . . K 50.—
za en mesec . . . K 4.50
za Nemčijo celoletno . . . 55.—
za ostalo inozemstvo . . . 60.—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej . . . K 48.—
za en mesec . . . K 4.—
V pravi prejemni mesečno . . . 3.50
Sobotna izdaja: —
za celo leto . . . K 10.—
za Nemčijo celoletno . . . 12.—
za ostalo inozemstvo . . . 15.—

Inserati: —
Enostolpna poltira (30 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat . . . po 50 v
za dva in večkrat . . . 45
pri večjih naročilih primeren
popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarifi.
Poslano: —
Enostolpna poltira K 1.—
Izhaja vsak dan izvenomil no-
delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50. —

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 50.

Kaj bo storil Wilson?

Po vojski prizadete države — in to je domala ves naš planet — čakajo s pridržano sapo na besedo, ki ima v kratkem priti iz Washingtona. Važna politična dejanja, ki bi se morala izvršiti te dni, so se odgodila; nobenih programatičnih izjav ne podaja nihče, niti v ententi, niti v osrednjih silah, dasi stojimo neposredno pred stvarjenjem novega svetovnega reda. V monarhiji je še tišje kot drugod. Hussarekovo govor o novi Avstriji, to žalostno, času neprimerno skrupulacelo, predloženo zbornici z državniško gesto, je pozabljen — tako temeljito so ga desavirali sledeči dogodki. Čehi so nameravali sklicati za včeraj sestanek vseh češko-slovaških narodnih svetov v Prago, čigar sklep bi bil važnejši od vseh dosedanjih a so ga odložili. V državnem zboru avstrijskem se nadaljuje politična debata, a brez vneme, medlo in dolgočasno, in Čehi se včerajšnje seje niti udeležili niso, ker vedo, da je za nas in za svet neprimerno važnejše tisto, kar ta hip Wilson koncipira pri svojem pisalniku. Časopisje entente se peča zlasti s pričakovanim odgovorom Amerike in celo vojaški dogodki na zahodu in na Balkanu, dasi so tako odločilni, dasi so ustvarili sedanji položaj in bodo najmočnejši argument Wilsonovega odgovora, so stopili v ozadje. Na Wilsonovo besedo čakamo kakor zločinec na sodbo.

Kaj bo torej storil Wilson? Po raznih komplimentih njegovi državni modrosti in pravičnosti, ki so v avstrijskem nemškem časopisju omenjali Burianovo noto, je zadnji čas jelo prevladovati bolj pesimistično razpoloženje. V svojem naznanilu zbornici o mirovni ponudbi, je smatral ministrski predsednik Hussarek za potrebno, da poudari tudi možnost, da naša ponudba v Ameriki ne najde pravega umevanja, in je za ta slučaj zagotovil, da se bomo borili »do konca«. Ni težko spoznati, da je to glavni stavek ministrovega govora, saj plava kakor cink na vodi. Tudi glasovi ententnega časopisja zvené dovolj pesimistično in kažejo tendenco, vplivati na predsednika ameriških držav v negativnem zmislu. Kaj bo torej storil Wilson?

Če pogledamo njegovo dosedanje delo, si moramo s precejšnjo gotovostjo predočiti tudi, kako bo ravnal v tem momentu. Ko je izbruhnila vojska v Evropi, je skušal varovati najstrožjo objektivnost. Amerika je sicer zalagala entento iz svojih bogatih virov, a ko je Nemčija poslala svoj tovorni podmornik, je tudi njega naložila s svojim blagom. Wilson je med tem skušal vplivati na vojno se države v miroljubnem zmislu in je pisal svoje razprave, ki pa takrat niso vzbudile mnogo odmeva pri nas; zdale so se le hrup vojnih dogodkov, ki so pretresali Evropo, in v naši filozofiji sile, le preveč abstraktna in profesorska. Tedaj je Nemčija razširila podmorsko vojsko, Amerika se je priklonila ententi, in tehtnica, na katero je Wilson vrgel ne le svojo avtoriteto, energijo in resno voljo, da vsili poblaznili Evropi nov red, ampak tudi svoje silne divizije, roje svojih letal in svoje tanke, se je globoko nagnila. Cesar ni mogel Wilson doseči s svojimi razpravami, se je odločil da doseže s silo. Gotovo bi ga napačno sodili, če bi menili, da ga je gnala v vojsko želja po novih kupčijah, kakor so nam ga hoteli slikati. Možno je, ki je pokazal tolikokrat tako globoko spoštovanje do prava in pravice, bi ne pošiljal svojih sodržavljancev krvavet za Judežev dolar; zemlja, ki je bila med vojsko silno obogatela in ki so se ji odpirale tudi za čas miru najlepše avspicije, bi se tudi ne dala zavesti v vojno, za katero bi ne bilo močnih etičnih nagibov. In ti so vodili Wilsona: prekoračil je s svojimi četami ocean, da prinese Evropi trajen mir.

Ker o resnosti mirovne ponudbe osrednjih sil ni mogoče dvomiti — po-

gled v sedanji položaj nam priča, da je bila krvavo resno mišljena — si tedaj tudi ni mogoče predstavljati, da bi jo Wilson a limine odklonil. Seveda se je treba spomniti tudi predsednikovih besed, ki jih je izrekel jesni lanskega leta: »Mi potrebujemo več kot njihovo (osrednjih velesil) obljubo, da hočejo svojo besedo držati. Onemogočiti moramo, da bi svojo besedo prelomili.« Wilson, najprej zagovornik miru, pozneje tudi bojevnik za mir, ponudene prilžnosti, da vojska preneha, ne bo zavrgel, a zahteval bo garancij.

Kakšne bodo te zahteve, vemo danes le negotovo. Trde bodo in ni mogoče, da se bodo osrednjim velesilam zdele pretrde. V tem slučaju bi nastopilo, kar je Hussarek povedal včeraj: bojovati bi se morali »do konca«. Mi upamo, da do izvršitve te eventualnosti ne pride.

Čehov ni.

Zbornica nadaljuje debato. Glavna pozornost pa je za kulisami, kjer se pričakujejo važni in veliki dogodki. Nemci hočejo svojo nemško Avstrijo, ki bi na podlagi sameodločbe narodov bila naslojena na Nemčijo. O habsburški dinastiji ne vedo nemški nacionalci ničesar povedati —

Mir v Breštu-Litovskem je pokopan. Poljaki sklicujejo svojo konstituantno. Istotako Nemci in Čehi. Godijo se čudeži, o katerih bi človek preje mislil, da niso mogoči. — Čehi se niso udeležili današnje zbornice seje. Poslali so le v finančni odsek posl. Maštalka, ki je stavil predlog, naj se finančni odsek odgodi in je tako posvetovanja v odseku preprečil.

Pred sejo zbornice se je vršila seja načelnikov strank. Tudi tu so Čehi izostali. Mislijo odgoditi zbornične seje, dokler se položaj ne razjasni. Nemški nacionalci se zelo sumljivo zavzemajo za parlament. Načelnik jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec je zahteval od ministrskega predsednika gotovih pojasnil glede nameravane njegove izjave.

Ministrski predsednik je podal kratko izjavo. Povedal ni nič bistvenega in novega. Veliko pozornost je vzbudil govor govornika Jugoslovancev posl. dr. Rybářa, ki je dovolj jasno označil stališče Jugoslovancev.

Seja 8. oktobra.

Začetkom današnje seje je ministrski predsednik baron pl. Hussarek podal obvestilo o noti, ki jo je monarhija 4. t. m. poslala predsedniku Wilsonu, in nato izvajal:

Analogen korak sta napravili tudi Nemčija in otomanska država. Ta novi in velevažni čin se nam predstavlja kot posledna posledica tiste poštene in odkritosrčne pripravljenosti za mir, ki je monarhija, stoječo na stališču obrambne vojske, vedno prevečevala in ktero je v zvezi s svojimi zvestimi zavezniki ponovno izrazila. V kolikor pa ta korak ne vsebuje lastnih stvarnih pogojev, marveč sprejema od prominentne nasprotne strani označene razpravne temelje, je to dokaz, da so zavezniške vlasti pripravljene, hoditi po tistih potih, ki morejo tudi glasom manifestacij nasprotne strani dejansko voditi do cilja. Nočem zanikati, da zahteva sprejem teh razpravnih temeljev, čeprav smo si jih v mnogem in bistvenem že davno prisvojili, da smo jih mogli vnaprej le najtopleje pozdraviti, v nekaterih podrobnostih modifikacija političnih nazorov, na katerih je doslej vstrajala javna orientacija na naši strani. Kljub temu računam na to, da bo

visoka zbornica ponovni mirovni korak odobrila in mu dala s tem v imenu avstrijskih narodov tisti poudarek, ki ga potrebuje, da v času, ko dorastli narodi na svetu sami določajo svojo usodo, uspešno prodre. Saj hočemo moči teh idej zaupati tudi našo notranjo mirovno ustrojbo, v nadi, da bo tudi iz sameodločbe narodov izšlo njihovo vzajemno delo za skupne cilje. Odgovor nasprotnikov, ki bi našo pripravljenost preziral in odkril brezobzirno uničevalno voljo, bi moral na strani zavezničkov računati z neupogljivo odločnostjo, da do skrajnosti branijo svojo čast in obstoj.

V tem svetovnozdolovinskem trenutku pa smemo vendar izraziti upanje, da ostane taka zadnja strašna odločitev celokupnemu človeštvu prihranjena in da pojde iz časa neizrekljivega trpljenja skozi vrata sprave, ki smo jih na široko odprli, lepši bodočnosti nasproti. (Odobrovanje.)

Predsednik dr. Gross: Naj bo stališče strank v mirovnem vprašanju kakršnokoli, vsekakor se bodo srečale v zadoščenju nad tem, da se končno približujemo miru. Da more biti ta mir samo pravičen in časten, za to nam jamčijo junaštva zavezniških armad, za to nam jamči sološni vojni položaj. Sai ni dvom, da bo mir mogočno vplival tudi na notranje politične razmere in pred vsem tudi na naš gospodarski položaj. Prezgodaj pa bi bilo po mojem mnenju, da bi se že zdaj pečali s temi vrašanji. Zato bi visoki zbornici predlagal, da preidemo danes v smislu dogovora na konferenci načelnikov v razpravo o notranje političnem položaju in stavljenih nujnih interpelacijah.

Govor dr. Rybářa.

Kot prvi govornik nastopi dr. Rybář, ki izvaja slovenski: Visoka zbornica! Na predlog našega predsednika, se sicer ne sme vršiti sedaj razprava o izjavi ministrskega predsednika, vendar moram pri tej priliki takoj izjaviti, da pozdravljamo mi pri tej priliki vsak poskus, da se napravi mir, da se zopet vrnejo normalne razmere. Toda obenem moram tudi izjaviti, da pričakujemo od bodočega miru izpolnitev naših želja, da pričakujemo od miru uresničenje vseh naših idealov. Tak mir želimo in le tak mir kot trajen mir. Le tak mir more napraviti konec borbe med narodi. To nado izrekam in v tem smislu pozdravljam tudi ponudbo za premirje in mir.

Nemški nadaljuje: Dogodki, ki jih doživljamo v teh dneh, čustva, ki nas prevevajo, se ne dajo izraziti v nujnem vprašanju. Veliki svetovni so ti dogodki. V tej debati se moremo omejiti le na to, da predložimo svoje pritožbe, da poskusimo povedati, zakaj je tako prišlo, zakaj so ti dogodki bili neizogibni. To ni samo igrača diplomatov, to je nekaj več, je usodepolno, je likvidacija stare Avstrije. Da morda še več. To danes ni več pobožna želja, to je prepričanje povsod, ne samo v Avstriji, ampak tudi na Ogrskem, brez razlike narodnosti in stranke. Vsi tako mislijo. V začetku si je to prepričanje delalo le težko pot. V zadnjih dneh pa si slede dogodki nepričakovano. Nepoučenega opazovalca lahko to preseneti. Kdor pa razmere v tej stari Avstriji pozna, ne more biti presenečen. Bilo je vse laž in prevara pri nas.

Gospoda, ali se spominjate, kako se je početkom vojne govorilo in pisalo o pomlajenju države? Kako se je pisarilo, da so narodi države pozabili vsa nasprotja, da se vsi držijo navdušeni okrog vlade. Tako smo slišali govoriti. To pa je bila laž in prevara, s katero se je le hotelo delati razpoloženje. Predvsem je pa laž trditev, da so šli vsi narodi z navdušenjem v vojno. Morda so bili kateri, ki so res radi šli na boj. Pri teh pa ni bilo to nič drugega, kakor želja po pretepu, želja, dati si duška. Bilo je to razpoloženje kakor n. pr. v nedeljo v kmečki krmi. Navdušenja pri večini narodov ni bilo. Bil je tudi čudež, če bi predvsem slovanski narodi, in v prvi vrsti še jugoslovanski narod, šli v boj z navdušenjem. Prosim samo, da si predočite razmere pri iz-

bruhu vojne. Evropska vojna je sledila balkanski vojni, v kateri se je šlo za uničenje Turčije. Veselje nad obračunom s tem starim sovragom ni vladalo samo v Srbiji in Črnigori. Tudi pri nas tudi Jugoslovani monarhije so simpatizirali z balkanskimi narodi, ki so se borili za svojo svobodo. Bili so Jugoslovani navdušeni za ta uničevalni boj našega rodu proti Turčiji. Tu pa je prišel kakor mrzel curek ukaz, naj se borimo proti Slovanom, naj se borimo proti Srbom in Črnogorcem, proti našim rodnim bratom. In pri tem naj kaj odkrito priznam: vrhutega na strani tistih, katerih uničenje smo preje pozdravljali, katerih preganje iz Evrope mo se veselili. Gospoda, ako bi se Vam ukazalo, da morate v boj proti Nemcem, morda bi bili ukazom sledili ali navdušenje za kaj takega bi zavrnili kot nekaj nizkotnega. Protestirali bi bili. Toda od nas ste to zahtevali. Kljub temu, da so naši vojaki povelju sledili so nas v zahvalo zasledovali in preganjali, ker svojih čustev nismo mogli skriti in jih zatreti. Potem pa govore in pišejo Nemci o svojih žrtvah na krvi in blagu. Tudi to je laž. Ničesar niste storili za obstoj države, navduševali ste le za Nemčijo in ne za Avstrijo. Spominjamo se na prvo stoletje naše zgodovine. Huni in Avari so udrli v deželo. Prebivalstvo so odveli s seboj, da se je moralo zanje boriti. Na isti način so gnali naše slovanske narode sedaj v vojno, naj se bore za tujo nadvlado. Ali se potem čudite, če nismo vedeli, za kaj se gre? Bethmann-Hollweg pa je jasno priznal: to je boj germanstva proti slovanstvu! Ali se ni iste reklo morda tudi v Avstriji?

Spomnite se »Soldatenzeitung«, ki je izhajala na Tirolskem. Ta časopis je bil namenjen vsemu vojaštvu. V tem nemškem vojaškem listu za avstrijske vojsake je bila tudi pesmica z refrenom: »Nemška Avstrija je panir!« Za nemško Avstrijo naj bi torej naši vojaki žrtvovali kri in ime! In vendar so si upali neprestano pisati o edinosti in solidarnosti v Avstriji! (To je bila zavedna laž!) Naj pridejo k nam, da bodo videli, kako razpoloženje se ustvarilo! Ali se ni morda z državljani slovanske narodnosti pri nas ravnalo tako, kakor z vojnimi ujetniki? Ali niso naših sodržavljancev zasledovali in preganjali ter to utemljevali z vojno potrebo? Res je, da izredni časi zahtevajo tudi izredne odredbe, vendar, kar je storila avstrijsko-ogrška vlada, to presega sto in stokrat vse kar se je v tem oziru zgodilo v drugih državah. Zatirali so in plenili časopisje. Svoj denuncijanski sistem so izvajali do skrajnosti. Mirne državljane, na katere je padla le senca suma, da niso dobri patrioti, so vlačili po ječah zaradi njih mišljenja, ne zaradi pozitivnih dejanj. Obsojali so jih na več let ječe in na smrt, še več, brez sodišča in brez sodbe so jih enostavno streljali! To je smel storiti vsak feldvebel. Še več! Rabilo se je nasilje, kakršno je v navadi samo nasproti sovražnikom. Pobirali so v lastni državi tale, postavljali jih na stroje vlakov in jim zagrozili, da jih na mestu ustrelje, kakor hitro prifrči le en kamen v stroj.

Ta sistem, ki je rodil najhujše ogorčenje in največje razburjenje, naj sedaj zopet oživi! Čuje se, da nameravajo iznova jemati tale iz Bosne, Hercegovine in Dalmacije. (Čujte! Čujte!) Ali ni še dosti tega nasilja?

Ako bi bilo res, da hočejo novo Avstrijo, čemu ta nasilstva? Zdi se pa, da je »nova Avstrija« samo beseda, preračunjevanje, da napravi vtisk v inozemstvu. Da bi mogli nadalje tlačiti avstrijske narode, zato so pričeli zadnji čas tako govoriti. To ni pomlajenje Avstrije, to je vrnitev k stari predmarčni Avstriji. Vse načrte za mučenje, kakor je bilo nekdanj v navadi v Italiji, so si poiskali iz starih arhivov v našem vojnem ministrstvu. Pri takem postopanju proti nam naj bi potem mi kazali ljubezen do monarhije? (Posmeh.) Bil bi čudež, če bi naši narodi ne nastopili proti temu. Toda ta sleparija z našim navdušenjem se ni mogla dolgo držati.

Končno pa so Nemci in z njimi vlada vrgli krinko proč. Ni se več govorilo o pomlajenju in prerojenju Avstrije, ni se več govorilo, da morajo imeti vsi narodi enake pravice, da morajo prinašati vsi narodi enake žrtve. Prostodušno in predrzno se je pričelo proglašati, da je treba v Avstriji nemške nadvlade in označila se je nemška hegemonija kot vladni program.

Kaj takega se v Avstriji brez nasilja nad drugimi narodi ne da izvesti. In mi Slovani smo vendar v absolutni večini v tej državi. Ob otvoritvi parlamenta je pričelo preganjanje nekoliko pojema, toda kmalu smo se povrnili na staro pot. Ni dosti, da nam črtajo zopet neprijetna mesta v časopisju, pričeli so kratkomašo z ustavljanjem časopisja. Prepovedali so izdajanje »Jugoslovana«, »Domovine«, ustavili so »Narodne liste«, zatrli so vsako politično gibanje in vsako politično zborovanje. Sedaj pa pravijo, da je posebna naklonjenost vlade napram nam, če nam dovolijo shode, na katerih pa naj govorimo edino o davčnih predlogih in naj našemu ljudstvu priporočamo nove davke ter agitiramo za vojno posojila. (Veselo, medklci, smeh.)

Na tak način in s takimi sredstvi hočejo pri nas utrditi nadvlado Nemcev. Naravnost neverjetno nasilje naše uprave tiči v tem. Naj omenim le nekatere slučaje: Taka zadeva je vpokojitev oziroma odstavitev obeh šolskih ravnateljev na Kranjskem, Cora in dr. Lončar. Cora je Nemec. Tega ni nikdar tajil in tudi ni postal renegat. Toda ker je uvajal na svoj zavod red, ker je skušal odstraniti neznozne razmere, ki so vladale na tem zavodu, ker se glede »nemške« realke v Ljubljani ni pokoril slepo šolskemu nadzorniku Belarju, ko je ta hotel vplivati na njega v prilog svojemu sinu, ker se je pokazal trdnega in vztrajnega ter se ni udal vplivom nemških kričarjev, so ga nasilno in brez vsake preiskave ter brez disciplinarnega postopanja kratkomašo odstavili. (Čujtel Čujtel) Dr. Lončar je moral deliti usodo z njim vsled priprostege osumljenja in obrekovanja, ki se bo gotovo izkazalo kot povsem neutemeljeno. Tudi on se je moral umakniti z realke v Idriji kot vodja tega učnega zavoda, tudi on je moral občutiti, da je proklamiran v Avstriji nov, nemški kurs!

Vlada pa je šla še dalje. Niso se zadovoljili s premeščanjem uradnikov naše narodnosti v tuje kraje, kljub obljubam in pa kljub vsem zagotovilom jih niso premeščali nazaj v domače kraje. (Gostinčar: Prega-njanje železničarjev!) Posebno kar tiče železničarjev, kriči do neba. Odstranili so jih iz domovine ter jim popolnoma onemogočili vrnitev.

Še več! Posluževali so se naravnost sramotnih sredstev. Vlada je pričela podpirati časopisje, ki deluje v narodu sovražnem smislu. V to svrhu so se oproščali vojaške službe častniki, o katerih so se izjavljala pristojna poveljništva, da so nenadomestljivi. Te častnike so potem postavljali v uredništva takih listov. To se je v Bosni zgodilo in morda so mislili, da si na ta način pridobe ljubezen naroda. Tako se je zgodilo tudi na Kranjskem. Mislili so morda, da bodo zanesli na ta način med narod navdušenje, katerega ni.

Naravno je, da je naletel tak sistem celo v vladnih krogih na gotov odpor in da so celo nekateri nemški krogi, ki so si ohranili naravni čut, občutili kot sramoto, da se vlada poslužuje takih sredstev. Tudi nekateri Nemci so se sramovali tega sistema, ki je deloval na tako surov način na uničenje celih narodov. Zato so hitro našli novo parolo. Iznašli so »Staatsraison«, državno potrebo. Pričeli so govoriti o nemškem hrbišču države ter so to povedali nemški radikalci ter nemški nacionalci z izrazom: »Avstrija mora biti nemška, ali pa je ne bo.« In v smislu tega gela so se potem cele stranke, ki so govorile o Avstriji prej samo z zaničevanjem, kar čez noč naenkrat razkrile kot cvet patrijotizma in kot opora dinastije. Nastopati in govoriti so pričeli samo v interesu Avstrije in v interesu dinastije ter so trdili, da so do dna duše vněti za oboje.

Ravno danes sem čital v vsenemškem dnevniku »Alldeutsches Tagblatt« uvodnik, ki označuje Čeha kot veleizdajalce. Uvodnik lomi nad Čehi palico in jih na najpodlejši način denuncira. To vse delajo vsenemške stranke, ki so si napisale kot prvo točko na svoj prapor veleizdajstvo, in ki žive ob samem veleizdajstvu. Iz vsega tega pa se vidi, da tudi govoričenje o državni potrebi ni ničesar drugega, kakor laž in sleparija. Ne gre jim za interes Avstrije, marveč edinele za interes nemstva. Do najvišjih krogov pa je prodrla misel, da smo mi samo vazali Nemčije in Nemcev.

Razume se, da Ogrska ne sme zaostati. Enako je tudi tam. Tudi tam imajo na programu preganjanje in zatiranje nemških narodnosti, tudi tam se govori o državni potrebi. Ko vse to vidimo z lastnimi očmi, in vse to skušamo na lastnem telesu, ali se naj od nas še zahteva, da se ogrevamo za to državo? Ali je čudno, če gre skozi naš narod kakor en glas, da s

tako državo nočemo imeti ničesar opraviti?

Očita se nam, da pričakujemo rešitve iz inozemstva, očita se nam prijaznost napram ententi. Ako mirno in trezno premislimo, kaj se je nam v tej vojni vse zgodilo, kaj se je uganjalo proti nam v krogih nemških nacionalcev, kako je vlada z nemškimi nacionalci vred vedno prilagodila svoj program položaju na bojiščih, potem se ni treba čuditi, ako se je isto zgodilo tudi z naše strani.

Začetkom vojne je vladalo pri Nemcih prepričanje, da prinese vojna oblačun ne samo s Slovani v inozemstvu, marveč tudi s Slovani v Avstriji sami. Bili so prepričani, da je prišla ura, ko bodo Slovane, če že ne popolnoma uničili, pa vsaj storili neškodljive. To prepričanje je vladalo tako dolgo da je izbruhnila ruska revolucija. Toda tudi za časa vlade Clam Martinica so hoteli nemške »belange« z nasiljem udeležiti na protustaven način. Tu imamo dokaz, da so v zaupanju na dogodke na bojiščih upali z njih pomočjo udeležiti brez odpora svoje nemške zahteve. Šele ruska revolucija jih je spravila na druge misli, toda le, ker so se bali, da se utegne pri nas zgoditi kaj podobnega. Ruska revolucija je spravila gospodo do tega, da je sklenila sklicati pri nas parlament. Tu so hoteli potem igrati na druge strune, toda ne zato, ker bi bili ti ljudje prišli do spoznanja, da je njih ravnanje zaničevanja vredno, ampak ker so jih v to prisilili zunanji dogodki. Kakor hitro pa je imela ruska revolucija za posledico oslabitev ruske armade, kakor hitro je bila ruska ofenziva ustavljena, že so takoj zopet govorili drugače, že so zopet začeli strašiti z nemškimi »belangi« in nemško-nacionalno Avstrijo.

Vlada je našla oporo pri tem svojem ravnanju v ofenzivi proti Italiji. Da, Seidler je imel tako trdno upanje, da bo mogel ustreči vsem željam Nemcev, da je izključil za več mesecev celo parlament. Šele dogodki na bojiščih, šele ne ravno ugodni položaj naših in nemških armad je povzročil izpremembo razpoloženja, šele vse to je nagnilo vlado, da se je nam začela približevati z gotovimi obljubami, z avtonomijo in drugim. In ko se je nazadnje položaj na frontah dan na dan slabšal, ko je bilo jasno, da miru zmage ne bomo dosegli, tedaj so prišli celo s ponudbami svobodne Jugoslavije, lastne države v okviru monarhije. Tedaj so celo obljubili, da hočejo vso hrvaško in srbsko zemljo združiti v okviru monarhije v državno obliko. Toda pri vsem tem pa še vedno na tihem upajo, da naših zahtev ne bo treba popolnoma izpolniti. Kakor namreč slišimo, hočejo nas Slovence in Hrvate v Istri izključiti iz jugoslovanske države. Samo na kratko moram omeniti, da je upanje, da se bo jugoslovanski narod zadovoljil s tako ponudbo, enostavno varanje samega sebe. (Odobravanje.) Danes ni zavednega Jugoslovana, pa naj bo Slovenec, Hrvat ali Srb, ki bi bil zadovoljen s tako rešitvijo. (Pritrjevanje.) Če nameravajo to res izvesti in ako se upajo napraviti v inozemstvu vtis, da smo mi s tem zadovoljni, je to velika prevara. Nasprotno, Slovenci, Hrvati in Srbi v teh deželah se s tem ne bodo zadovoljili! Nas pa bodo razdražili do obupa in upora. S tem ne bo nič doseženo, kakor da bo inozemstvo izvedelo, kako silno nezadovoljni smo v tej državi. (Živahno pritrjevanje.)

(Konec jutri.)

Ostali govorniki.

Poslanec dr. Schürff, nemški nacionallec, pozdravlja mirovni korak osrednjih vellesil in želi, naj bi čim prej dovedel do uspešnih mirovnih pogajanj. Upajmo, da nas pot samoodločbene pravice vede nasproti boljši bodočnosti.

Poslanec dr. Jerzabek pravi, da se bo sedaj pokazalo, ali je Wilsonu resno za pravičen mir. Govornik zahteva, naj se zapre borza in odpravi centralno gospodarstvo.

Poslanec Heillinger je prepričan, da bo zbornica izpolnila svojo misijo in ustvarila novo ustavo. Samoodločbeno pravico bo izvedla rajši po švicarskem načelu. Potem se ne bo več reklo: Uboga razdrapanava Avstrija, marveč: Srečna zvezna Avstrija narodov!

Poslanec Renner, soc. dem., naglašja, da so postale razmere, v katerih živi delavno ljudstvo, neznozne. Državna prehrana stoji pred razpadom. Nabava se izjalovlja in transportne težave ovirajo razdelitev. Po vojski se ne bo moglo vrniti na pot svobodne produkcije in trgovine, marveč bo moral priti nov socialistični gospodarski red.

Nato so razpravo prekinili in sejo zaključili. Prihodnja seja jutri, v sredo, ob 11. uri dopoldne.

Likvidacijski kabinet Lammasch.

»Frankf. Ztg.« poroča iz dobro poučenih dunajskih krogov, da se bo sestavil nov kabinet z Lammaschem na čelu, ki naj izvede likvidacijo stare Avstrije in reši zlasti tudi prehodne finančne probleme s posebnim ozirom na vojne dolgeve.

Zasedanje delegacij.

Na konferenci načelnikov delegacijskih odsekov, katere so se udeležili tudi vsi trije skupni ministri, so sklenili, da se snide vojni odsek v ponedeljek, 14. t. m., ob 4. uri popoldne in zunanji odsek v sredo, 16. t. m., ob 10. uri dopoldne. Nato se bo vršila zgolj formalna plenarna seja, v kateri se izvrše štiri nadomestne volitve v odseke in sprejme dole vloga. Obenem se bo začelo tudi jesensko zasedanje ogrske delegacije. V njenem zunanjem odseku bo podal grof Burian 15. t. mes. svoj ekspozé in ga naslednji dan ponovil v avstrijski delegaciji. Predsednik Hauser je opomnil, da se seje delegacij ne bodo križale s parlamentom, ker poslanska zbornica prihodnji teden ne bo imela sej.

Finančni odsek nesklepčen.

V finančnem odseku je stavljen dne 8. t. m. posl. Mastalka predlog, naj se ne razpravlja dalje o predloženih finančnih načrtih, ker je le smešno, ako se v tako veličinskih časih razpravlja o tako malenkostnih stvareh. Razen tega je vodstvo nemških strank prešlo v druge roke, ker so nemške meščanske stranke sprejele socialnodemokratsko resolucijo za podlago nadaljnih obravnav. Predlaga, da se razprava prekine. — Posl. Renner naglašja, da sega soc. dem. resolucija o samoodločbi narodov preko avstrijskih meja; razprava naj se nadaljuje. — Po daljši formalni debati je načelnik dr. pl. Loewenstein konstatiral nesklepčnost odseka in izjavil, da se bo glede Mastalkovega predloga posvetoval s strankami. Nato so sejo, kateri je izmed Čehov prisostvoval samo Mastalka, zaključili.

Justični odsek

Je v seji 8. t. m. sklenil, da se zakon o porabi upravnih preostankov skupnih sirotinskih blagajen podaljša za eno leto. Nato se je nadaljevala razprava o kazenskopravni noveli. Odsek je sklenil, da dosedanj štiri sodniški senati ostanejo in sprejel člene 2., 3. in 5. z raznimi izpremembami. Na Ošerjev predlog so se določbe o ničnostnem prizivu razširile. Dalje naj dobi deželno nadsodišče pravico, da tudi v slučaju obveznega preiskovalnega zapora dovoli, da se obdolženec izpusti na svobodo.

Vojaške oprostitve.

Domobranski minister je dne 8. t. m. deputaciji nemških državnih poslancev zagotovil, da se bodo 49letni brezpogojno še v teku letošnjega leta odpustili in da se je izdal nalog, naj se odpusti čim hitreje izvedejo. Kar tiče oprostitev, jih bo treba nekaj na vsak način preklicati, da se dopolnijo najnujnejši pomanjkljaji. Vendar pa o splošnem razveljavljenju oprostitev ne more biti nobenega govora.

Slovanski stališče nasproti socialnodemokratskemu mirovnemu predlogu.

Parlamentarna klub Čehov in Jugoslovancov sta izdala naslednjo izjavo: Slovanski klubi doslej nasproti nemškosocialističnemu mirovnemu predlogu, nasproti vprašanju o udeležbi v mirovnem odseku in nasproti misli, da naj se iz poslancev posameznih narodov konstituirajo narodni zbori, še niso zavzeli stališča. Sami niso stavili nikakega direktnega mirovnega predloga, marveč so le obrazložili svoja načela za mir, stoječ na stališču, da vlada za vodstvo mirovnih pogajanj v imenu narodov ni kompetentna. Program nemških socialnih demokratov je vreden ozira, vendar so difference med njim in slovanskim stališčem zelo globoke.

Vsem gospodom predstojnikom c. kr. okrajnih glavarstev

na Kranjskem.

Zvedel sem, da državni poslanec dr. Korošec baje vneto agitira zoper vojno posojilo in zoper izvršitev rekvizicij.

Vašemu blagorodju se naroča, da strogo zaupno poizvedujete o omenjenih smereh in mi o uspehu zanesljivo poročate do 15. septembra t. l.

V poročilu naj Vaše blagorodje tudi naznani, ali dr. Korošec razen propagande za ustanovitev jugoslovanske države, ki jo je delal na raznih shodih na Kranjskem, tudi sicer kako agitira proti enotnosti države, pri čemer naj se navedejo konkretni podatki.

V obeh smereh naj se morda potrebne informacije ali poizvedbe dobe na nai-strožje zaupen način, zlasti naj se opusti kakršnokoli dopisovanje z orožniškimi poveljstvi, predstojniki občin itd.

Za c. kr. deželnega predsednika:
Laschan I. r.

Če se dvigajo proti voditelju celega naroda tako težke obdolžitve in če se uvaja tako dalekosežna preiskava, ki se ne da spraviti v sklad z imuniteto poslancev, se moramo predvsem vprašati, kaj je dalo povod za ta sovražni korak. Dognalo se je, da je ta korak posledica višjega naročila. Na podlagi verodostojnih informacij se je moglo dognati, da je izšel poziv za uvedbo omenjene preiskave od c. kr. ministrstva za notranje zadeve in da je v zadnji vrsti posledica denunciacije po naročilu c. kr. finančnega ministrstva za vojno posojilo delujočega profesorja dr. Peerza.

Da si moremo napraviti predvsem pravo sliko o osebi tega denuncijanta, naj zadostuje, da konstatiramo, da je ta vzgojitelj mladine, ki je svojčas osrečeval kranjsko deželo s svojim delovanjem kot profesor in okrajni šolski nadzornik za nemške šole v kočevskem okraju, prišel zaradi spolnih izgrediv napram njegovemu nadzorstvu podrejenim učiteljicam v disciplinarno preiskavo, katere rezultat se sicer ni izvedel, ki pa je imela za posledico, da je dr. Peerz izginil iz Kranjske.

V vojnem času je c. kr. finančno ministrstvo poverilo dr. Peerzu agitacijo za vojno posojilo ter je omenjeni izbral svoje stališče za to, da je na eni strani uganjal najostudnejšo nemško nacionalno propagando, na drugi strani pa se odlikoval kot vohun in denuncijant zlasti proti Jugoslovancem. Kot tak je predložil, kakor smo zanesljivo informirani, situacijsko poročilo o političnem položaju na jugu države, ki obsega brez navedbe kakršnihkoli dokazov najtežje pa tudi najbolj nes pametne obdolžitve proti Slovincem in njih voditeljem. Predvsem dolži dr. Korošca, da agitira proti vojnemu posojilu in proti rekvizicijam. Niti enega kraja ne navaja, kjer bi se bilo to zgodilo in nobene osebe ne ve povedati, ki bi mogla to potrditi. O neki ženski (kateri?) v bližini Ptuja (v katerem kraju?) trdi, da je grozila sosedu (ime?), da jo bo ubila, če podpiše vojno posojilo. Popolnoma splošno, brez navedbe kraja ali osebe trdi dr. Peerz, da služijo propovednice na Spod. Štajerskem in na Kranjskem samo propagandi proti državi. O nekem duhovniku, čigar imena ne pozna, trdi, da je odklonil delovanje v državi prijaznem smislu z motivacijo, da bi ga v slučaju, da se vda, njegov škof zasledoval. Jugoslovanske škofo dolži, da ne nameravajo samo ustanoviti jugoslovanske države z lastno dinastijo, marveč, da žele tudi prestop k pravoslavni cerkvi. Ker bi v tem slučaju odpadel tudi celibat, bi ugodili osebnim željam duhovščine.

Učeni profesor in doktor torej niti tega ne ve, da obstaja tudi v pravoslavni cerkvi celibat za one duhovnike, ki se niso oženili, preden so prejeli višja posvečenja. In takemu sumničenju naših cerkvenih knezov, narekovanimu od očitnega nerazuma in podle hudobnosti, verujejo na merodajnih mestih!

Brez navedbe konkretnih dejstev, izjav in prič proglašja dr. Peerz sploh vso propagando dr. Korošca za jugoslovanske ideje kot veleizdajstvo ter označuje že vnaprej vse nasprotne trditve kot potvoro.

Toda dr. Peerz se ne zadovoljuje s tem, da brez dokazov sumniči, marveč kot pravi rešitelj države priporoča tudi protikorake. Predvsem zahteva, da se pokličejo jugoslovanski škofo pred cesarja. Nato zahteva državni pritisk na državne uradnike, nadalje zahteva strogo postopanje proti jugoslovanskemu časopisju, o katerem trdi, da stoji skoz in skoz v službi entente. Dr. Peerz predlaga eventualno ustanovitev patrijotično pisanega lista. Nadalje predlaga dr. Peerz prepoved vseh zborovanj in narodnih društev, gotove vladne korake s trdnim kurzum, ki more biti očitno le zloglasen nemški kurz, in končno zahteva velikopotezno propagando v besedi in v tisku.

Znatilno za vestnost naših oblasti je, da so bili kljub temu, da obrekovanja ne prinašajo nobenega dokaza, kar je razvidno že iz tega, da so se odredile preiskave o resničnosti teh navedb šele sedaj, vendar ukazali vsi od dr. Peerza predlagani protikoraki že do zadnje pičice in da so se tudi izvedli ter da se vlada celo pripravlja odrediti tajno preiskavo prot dr. Korošcu.

V tem oziru je treba še omeniti, da smo dognali, da je c. kr. notranje ministrstvo zadnji čas naravnost pozvalo oblasti, da naj takoj vložijo kazenske ovadbe proti poslancem, če bi se ti drznili javno govoriti na način, ki bi vladi ne bil po volji. Zlasti se je direktno naročilo, da naj se vložijo kazenske ovadbe proti dr. Korošcu zaradi njegovih govorov, ki jih je govoril meseca junija na Vrhniki.

Ta sovražni nastop vlade, zlasti dr. Korošcu nasproti, ne pripušta druge razlage, kakor da skuša vlada, uporabljajoč omenjena sumničenja in denunciacije, diskreditirati na zgoraj in na spodaj v popolnoma zakonitih mejah se gibajočo propagando za jugoslovansko državo in nastopiti v boju proti tej ideji.

Kar nas mora pri tem postopanju posebno ogorčiti, je dejstvo, da se ne prikrivajo samo denunciacije, marveč da se naroča tudi, da naj ostanejo preiskave o resničnosti obdolžitve tajne. Vlada si je torej v svesti zavrnjenosti njenega nastopa ter je kljub temu ni sram nastopiti proti ljudskim zastopnikom s tajno inkvizicijo!

Vprašamo torej, kako more c. kr. vlada opraviti, da se odredijo na podlagi očitnega obrekovanja in edino od beznega narodnega sovraštva narekovanih denunciacij obsežne in dalekosežne preiskave ter da se prepreči dati pojasnila, kar ni razčlajivo samo za osebo dr. Korošca samega, marveč tudi za dostojanstvo in ugled poslancev?

Preiskave proti poslancu dr. Korošcu.

(Nužno vprašanje poslancev dr. Rybářa, dr. Pogacnika, dr. Ravniharja in tovarišev do notranjega ministra.)

V Ljubljani izhajajoči časopis »Slovenec« objavlja v svoji številki z dne 28. septembra 1918 to-le okrožnico:

Prepis. Zelo važno.
C. kr. dež. predsedstvo za Kranjsko.
Št. 4965/Praes.

Rovanje poslancev in volilnih strank.
Ljubljana, 31. avgusta 1918.

»Zelo nužno!«
»Strogo zaupno!«

Interpelacije.

Pobiranje davkov v zasedenem beneškem ozemlju.

Delegat dr. Korošec se je dne 15. septembra l. l. obrnil na zunanjega ministra grofa Buriana s protestom proti temu, da zahtevajo avstrijsko-ogrske oblasti v zasedenem ozemlju Benečije izredno visoke davke. Zunanji minister je sedaj izdal rešitev, ki se meritu vprašanja izogiblje in izjavlja, da je o vsebini ugovora obvestil v tem predmetu merodajno armadno poveljstvo. Delegat dr. Korošec si je v tej stvari pridržal nadaljne korake. Na tej zadevi so zainteresirani jugoslovani iz splošnih razlogov, obenem pa se odzivajo pozivu tamošnjega, s kontribucijami prizadetega slovenskega prebivalstva.

Nujna interpelacija poslancev dr. Benkoviča in tovaršev na domobranskega ministra, zadeva: joča izvajanja predpisov vojnega prisilnega prava potom orožja s strani predstojnikov napram podložnikom po vojaških sodnih, vlasti v slučaju stotnika Wolfganga pp. 87.

Meseca julija 1918 smo podali interpelacijo, zadevajočo protipostavno fuziranje korpora Tušaka po stotniku Wolfgangu. Kakor so poročali časopisi, je bilo proti stotniku Wolfgangu uvedeno kazensko postopanje in podana obsodba radi zločina prekoračenja službene oblasti, ki je bila na glavni razpravi pred armadno divizijsko sodnijo v Gradcu modificirana tako, da je stotnik Wolfgang zakrivil umor; ali obtoženec je bil pred vojno sodnijo popolnoma oproščen z utemeljitvijo, da je izvršujoč vojno prisilno pravo ravnal po § 252. v. k. z. in § 33. s. r., ko je dal ustreliti korpora Tušaka in ni zakrivil nikakega prekoračenja istega prava. Ta razsodba razvija pravno vprašanje največjega pomena. Preden govorimo o njem, hočemo navesti na kratko dejansko stanje. Stotnik Wolfgang je ukazal ob 10. uri dopoldne četovodji Erhartiču, da bo vodil zvečer ob mraku patrolo v ozemlje Ceremene. Erhartič je imel sam določiti moštvo patrolje. Tako je določil korpora Tušaka, svojega rojaka in starega znanca. Ta je odgovoril, da neče iti, da so tudi drugi tukaj. Ko je bilo to sporočeno stotniku Wolfgangu, je takoj sklenil, da bo dal korpora Tušaka ustreliti. Ukazal je zavezati mu oči, nato mu je velel naj poklekne in salvo sam komandiral. Tušak se je zgredil v krvi in umrl dve uri pozneje. Vojaški pravdnik je podal obtožbo radi umora ali armadna divizijska sodnija je obtoženca oprostila. Tušak je bil družinski oče, je bil 26 mesecev na fronti in dvakrat odlikovan radi svoje hrabrosti.

Hočemo se baviti izključno s pravnim vprašanjem, ki nam ga nudi ta razsodba. Vojaški kazenski zakonik obvezuje vsakega predstojnika, da v slučaju, kjer se podložnik brani bojevati se s sovražnikom, pa bi to moglo biti trenutno nevarno za službo ali za duha četi, tako visoko kaznjivega vojaka sam na mestu ustreliti ali pa ukaže, da se ga takoj ustreliti. V katerih slučajih pristojni predstojnik tu pravica, je jasno razvidno iz službenega reglementa in iz vojnih členov. Hočemo navesti slučaje, ki ne pušajo nikakega dvoma o namenu zakonodajalca. Tako n. pr.: Sovražna infanterija napade baterijo, nekega moža obide strah in hoče pobeigniti od svojega topa. Ako bi poveljnik baterije to dopustil, bi učinkoval ta zli zglede nalezljivo in nastala bi splošna panika. Radi tega dajejo vojni členi poveljniku pravico, da v tem slučaju moža ustreliti. — Infanterija juriša sovražno pozicijo. Blizinski boj. Par ljudi vrže svoje orožje proč in dvigne roke v znamenje, da se hočejo vdati. Ako bi poveljnik to dopustil, bi mogli drugi vojaki, ki to vidijo, smatrati boj za izgubljen in bi se istotako udali. Radi tega obvezuje reglement poveljnika, da da svoje ljudi, ki vržejo orožje proč, ustreliti. Isto bi veljalo n. pr., ako bi kaka četa vkorakala v sovražno mesto in bi začelo par ljudi pleniti med mirnim prebivalstvom in bi nastala nevarnost, da bi zli zglede učinkoval nalezljivo in bi vsa prizadevanja oficirjev radi ustavitve plenjenja nič ne koristila. V teh in podobnih slučajih, ki se navedajo v službenem reglementu in v vojnih členih, se dopušča predstojniku samo takrat pravica, da svojega podložnika pobije brez sodne obsodbe, ako gre za to, da prepreči neposredno trenutno vse četne grožnje nevarnost in da zabrani izbruh panike ali popolno porušenje discipline s takojšnjim ustrašljivim zgledom.

S tem primerjajmo Wolfgangov slučaj. Ob 10. uri dopoldne je rekel četovodja Erhartič korporalu Tušaku, da naj gre zvečer ob 9. uri na patrolo. Erhartič je govoril s Tušakom kakor pač govori četovodja s korporalom, ki je njegov rojak in star prijatelj. Vojaški pravdnik je označil ta pogovor kot pogovor med tovariši. Ko je nadporočnik Turek pozval korpora Tušaka na odgovor, se ta ni več branil iti na patrolo in je rekel, ko mu je nadporočnik ponovil ukaz: »Da, že grem«. O paniki med moštvo, o porušitvi discipline ni bilo nikakega govora. Subalterni oficirji so prosili stotnika Wolfganga, naj Tušaka pomilosti, ali stotnik Wolfgang je sam odgovoril na vprašanje, zakaj da ne poda proti Tušaku kazenske ovrabe, marveč da sam izvrši obsodbo, tako, da vima do c. in kr. vojaških sodnih nikakega upanja. To je dejansko stanje. S tem je treba primerjati slučaje, v katerih službeni reglement in vojni členi obvezujejo predstojnika, da pobije svojega podložnika.

Po tem je jasno, da daje § 252. voj. kaz. zak. po tolmačenju graške vojne sodnje predstojniku pravico nad življenjem in smrtjo njegovih podanikov, da sega mnogo dalje, kakor ve je kdaj doslej mislilo.

Ako je tako tolmačenje mogoče, se mora zakonodajalec vprašati, ali more § 252. obstojati še nadalje v svoji sedanjosti. Kajti ni malenkost, ako ima ne samo neposredno v boju, ne samo pri grozečih panikah, marveč v čisto normalnem službenem obratu vsak predstojnik pravico, svoje podložnike brez sodnijske preiskave obsojati na smrt in obsodbe izvrševati. V naši interpelaciji opisani slučaj je smatral vojaška sodnija sicer za dokazano, vendar je sledila citirana razsodba v največjem nasprotju s očitnimi predpisi. Ta razsodba je zbudila pozornost v vsej Avstriji, čeprav je naša javnost proti razsodbam s strani vojaških sodnih že precej otrdela. Ako se besedilo in zmisel določil v vojnem prisilnem pravu tako tolmačijo, kakor v tem slučaju, potem morajo te določbe izginiti iz vojaškega kazenskega zakonika, kajti drugače se pušča poveljnikom največja samovolja. Oprostila razsodba temelji nadalje na tem, da se člani vojne sodnje po nekakem povsem nedopust-

nem sistemu komandirajo k razpravam in da njihove sodbe ne določajo okolišnosti posameznega slučaja, marveč se jim ista sugerira takorekoč s kazenskoprocesualnimi nedopustnimi sredstvi.

Radi tega stavimo nujno vprašanje: Kako more Vaša ekselencija upravičiti, da bi ostala taka zloraba vojnega prisilnega prava, kakor v slučaju korpora Tušaka s strani stotnika Wolfganga 87. pp., nekažnovana? Ali hoče Vaša ekselencija vse potrebno odrediti, da se pri domobranstvu, kakor tudi pri armadi na bojišču uporaba istega nasprotujočega zmislu vojnega prisilnega prava najstrožje kaznuje?

Interpelacija poslanca Dulibića.

V seji dne 4. oktobra je vložil posl. dr. Dulibić interpelacijo na domobranskega ministra, v kateri se pritožuje nad nečloveškim ravnanjem z bolnimi vojaki. Taki bolniki morajo mesece in mesece, da eno leto dolgo od bolnice do bolnice hoditi, da se jih pošlje nazadnje umirajoče domov. Družine takih vojakov se izjavljajo pripravljene in so v stanu, jim postreči, toda prošnje ostajajo brezuspešne, ne dajo jih domov, čeravno bi to ne bilo samo v interesu bolnega vojaka, ampak tudi vojaške uprave. Vpraša se, ali minister noče tu pomagati.

Dalje je vložil v isti seji posl. dr. Dulibić interpelacijo na domobranskega ministra, v kateri se navaja, kako morajo vojaki, katere se mora odpustiti in kateri se nahajajo v Dalmaciji ter so tam pristojni, najprej potovati daleč k kadru, da se podvržejo 14dnevni kvantanti. Šele potem jih pošljejo zopet v Dalmacijo, kjer jih odpuste naposled po večmesečnem čakanju in pošiljanju sem in tja. To povzroča ljudem veliko stroškov in neprijetnosti ter izgubo časa; vse to brez pravega pomena vzroka. Vpraša, ali je minister pripravljen odrediti, da tako preganjanje vojakov, katere je odpustiti, v prihodnje odpade.

Prepozno!

Tudi v deželi tlačenja narodnosti — Ogrski — so prisilile čez noč nastale razmere vodilne faktorje, da so pričeli misliti na notranje državne spremembe. Tisti grof Tisza, ki je še pred kratkim tako oblastno nastopal v jugoslovanskih deželah in izjavil zastopnikom Hrvatov in Srbov v Sarajevu, da morejo (Mažari) propasti, ali preden se bo to zgodilo, imajo toliko sile, da bodo mogli uničiti vse tiste, ki goje težnje za narodno svobodo, se je naenkrat spremenil v jagnje in obljublja na Ogrskem živčim narodom po možnosti avtonomijo. Mažari ponujajo nemažarskim narodom, katerih poprej po naziranju grofa Tisze na Ogrskem sploh ni bilo, celo ministre. Nadalje izjavlja grof Tisza, ki se kaj rad vmešava avstrijske zadeve, da bodo italijanski kraji ostali italijanski, dele Galicije pa milostno odstopa Poljski. »Pesti Hirlep« pa zahteva za Ogrsko sledeče: Popolno neodvisnost Ogrske s personalno unijo, prosto pot do morja, nedotakljivost mej in pa morská pristanišča. Ogrska naj bo res ogrska narodnostna država brez narodnostnih stvorb.

Sedaj je torej celo že Tisza za deklaracijo in pričakovati moramo, da se oglasi zanj celotni kranjski deželni odbor. Še pretekli mesec je Tisza sprejel jugoslovansko deputacijo kot tolpo zločincev, danes se odpoveduje aspiracijam na naše zemlje, hoče varovati zgolj ogrske državne meje in pot do morja. Še pred kratkim bi se dalo o tem govoriti, danes je naš odgovor ena sama beseda: Prepozno!

Maló upanja.

Nemčija sprejme vse Wilsonove točke.

Berlin, 7. oktobra. (K. u.) »Norddeutsche Zeitung« piše: »Kölnische Zeitung« pravi, da so med programom večinskih strank in programom predsednika Wilsona gotovi razločki. Temu nasproti ni mogoče dovolj odločno naglašati, da sta nemška vlada in večina nemškega državnega zbora prejeli cel Wilsonov program brez izjeme in omejitve za temelj miru.

Podrobnosti o mirovni ponudbi Nemčije.

Berlin, 7. oktobra. Berlinska »Börsen-Zeitung« poroča: Mirovni korak so sklenili v kronskih svetih. Program večinskih strank ni šel tako daleč, kakor mirovna nota.

Lipsko, 5. oktobra. »L. P.« poroča: V vladi so prvotno nameravali, da bi se obrnil državni zbor sam, seveda sporazumno z vlado, na reprezentantsko zbornico Združenih držav. Proti temu nazoru se je ugovarjalo, da ne kaže v takem vprašanju prevzeti države in da je umestno, da se predsedniku pridrži osebno tak korak. Sklep o prošnji za mir se je soglasno sklenil v seji kronskega sveta, katere se je udeležil tudi Hindenburg. Če si predočujemo podobo o morebitnem bodočem miru, moramo upoštevati, da ne obsega Wilsonu odposlana nota nobenih omejitev in nobenih pogojev in ni v njej ničesar o kršitvi državnega ozemlja in o nemških kolonijah. Posebno važno je, ker se je sprožilo vprašanje o Poljski. Če niso dogodki že zelo prehiteli kanclerjeve izjave o Alzaciji Loreni, se mora še počakati.

Ententa in Avstrija-Ogrska.

Berlin, 7. »Vorwärts« javlja iz Berna: »Temps« je objavil o Hussarekovo govoru članek, ki je nasproti Hussareku zelo zmeren in mu očita pred vsem, da ni odločen dovolj, toda najskrajnejše ostro piše proti Tiszi. Sploh

se zdi, da se je ententa odločila v avstrijskem vprašanju zasukati fronto pred vsem proti Ogrski, katero smer podpirajo tudi iredentisti in Albert Thomas.

Hindenburg in Ludendorff za mirovno ponudbo Wilsonu.

Berlin, 7. Iz najboljšega vira se javlja, da se ni stavila zadnja mirovna ponudba Wilsonu samo z izrecnim pritrdilom maršala pl. Hindenburga, marveč da jo je v gotovem smislu povzročil sam. Z maršalovo intervencijo soglašala popolnoma tudi Ludendorff. Poročilo, da je general pl. Ludendorff obolev na živcih, se odločno dementira.

Mirovni posvet bo zboroval v Haagu.

Berlin, 7. oktobra. »Lokalanzeiger« poroča iz Haaga: Včeraj po pol 12. uri je pričel zborovati izredni ministrski svet. Kraljica se je pripeljala dve uri prej v Haag, da se udeleži posvetov, pri katerih je šlo za to, da bi morebitni mirovni posvet zboroval v Haagu. Minister Collin je v Londonu.

Wilson sprejme mirovno ponudbo?

Bern, 7. oktobra. V tukajšnjih diplomatskih krogih se trdovratno vzdržuje govorica, da je Wilson sklenil sprejeti mirovno posredovanje.

Ententa ne prekine ofenzive.

London, 8. »Times« poroča: Izključeno je, da zavezniki v Franciji prekinijo ali ustavijo ofenzivo. Predlogi nemškega kanclerja so sicer gotovo mišljeni odkritosrčno, toda premislili ni, da so se odločili zavezniki nadaljevati boj proti nevarnosti, ki grozi civilizaciji. Narodi entente soglašajo v tem, da morajo izsiliti popoln sovražnikov poraz. Edina pot, ki vodi do miru, gre čez moč.

Američani zahtevajo popolno kapitulacijo.

Washington, 7. oktobra. (K. u.) Danes jutraj je švedski poslanik izročil Burianovo noto državnemu tajniku Lansingu. Švicarski poslanik je osebno izročil predsedniku Wilsonovo nemško noto.

London, 7. oktobra. (K. u.) »Daily Mail« poroča iz Neworka: Poročevalec »Worla« v Washingtonu piše: Visoki vladni krogi ne izražajo še nobene sodbe, ker še nimajo besedila kanclerjevega govora. Istočasno pravijo, da se morata bistveno Nemčija in Avstrija Ogrska udati brezpogojno, če hočeta končati vojsko prej, ko bodo napadli in opustošili njuno ozemlje. Splošno govoreno je sprejem pogojev predsednika Wilsona brezpogojna predaja Nemčije, Avstrije Ogrske in Turčije. Veliko vplivnih osebnosti tu in v glavnih mestih zaveznikov nasprotuje premirju, bodisi pod katerimikoli pogoji, če jih tudi določijo zavezniki, marveč hočejo prenesti vojsko čez sovražnikove meje, da Nemce in njih zaveznike za med vojsko storjene zločine primerno kaznujejo.

Pogoji Amerike Nemčiji.

Washington, 8. (K. u.) Mac Cumber je predlagal senatu sledeči predlog: Predno sklene Nemčija premirje, mora razpustiti svojo armado, izročiti svojo mornarico, odškodovati uničena mesta, vrniti Alzacijo-Loreno in plačati Franciji vojno odškodnino iz leta 1870. — Lodge je izjavil: Edini kurz, ki je v bodoče mogoč, je, da se zagotovi popolna vojaška zmaga nad nemškimi vojnimi silami.

Angleški minister očita Nemčiji cinizem.

London, 7. oktobra. (K. u.) Delavski minister v vojnem ministrstvu Barnes je govoril včeraj v Manchesteru govor, v katerem je izjavil: Govor nemškega kanclerja pomenja velik napredek na poti do miru. Značilno spremembo so povzročile armade zaveznikov, toda če opazujemo, vidimo, da znači ponudbo ravno tak cinizem, kakor vse nemške izjave. Turčijo so prepustili njeni usodi in ravno tako Bolgarijo. Avstrijo Ogrsko so tudi pustili na cedilu, če z njenim pritrdilom ali brez nje, ne moremo vedeti. Nemčija, ki je vojsko zagrešila, je edina med sovražnimi deželami, ki se hoče rešiti z zdravno kožo. Nobenega znamenja ni, da mislijo spremeniti mišljenje ali sistem. Ni govora, da odškodujejo opustošenja, ki so jih Nemci storili nad nedolžnim prebivalstvom, ki se ni moglo braniti, ni govora, da izpraznijo zasedena ozemlja. Nemčija se želi pogajati zaradi svojih kolonij, v Nemčiji pa ohraniti avtokratični vladni način. Nočem reči ničesar, kar bi slabilo splošno željo do miru, toda Vi (poslušalci) tudi ne želite, da bo cesar Vaš tovariš. Poi do miru se le ogladi, ako se Nemčija umakne iz Belgije in iz Francije in če se ustanovi v resnici odgovorna vlada.

Angleži ne zaupajo v spreobrnjenje Nemčije.

London, 7. Reuter je danes izjavil: V krogih, ki so merodajni in dobro poučeni, splošno sodijo, da je Nemčija napravila velik korak naprej, a šla še ni dovolj daleč. Oficijski krogi v Londonu sodijo, da so predlogi, ki jih je stavila Nemčija, brezpogojno odkritosrčni. Dalje izjavlja Reuter, da inozemski diplomatski krogi sodijo ra-

vno tako, kakor angleška vlada. Položaj, ki je nastal po govoru princa Maksa, zahteva veliko previdnost, predno ne bo več točk jasnejših, kakor so po oficijelnih poročilih. Glavno je, ker izjavlja nemški državni kancler prvič oficijelno, da nemško ljudstvo pričinja spoznavati pravo stanje. Predsednik Wilson je prav za prav v diplomatskem oziru napravil prvi korak, ker je preciziral svoje stališče, in kancler je izjavil, da soglašajo z njim. Vse, kar je mogoče zdaj reči, je, da so izjave nemškega kanclerja najvažnejše, kar jih je dozdaj izjavila Nemčija.

London, 8. Reuter poroča: Dobro poučeni krogi, ki so proučili kanclerjev govor in nolo Wilsonu, izjavljajo: Nemčija se je tako hitro spreobrnila k liberalnim idejam, da moramo počakati, če bo spreobrnjenje trajno. Če primerjamo besedilo note Wilsonu z govorom princa Maksa, dobimo veliko razlik. Medtem ko sprejema nemška nota predsednikovo poslanico kongresu z dne 8. januarja in njegove poznejše izjave za temelj mirovnim pogajanjem, izjavlja kancler, da se drži programa večine. Če je program tak, kakor ga je objavil list »Berliner Tageblatt«, se difference precej poznajo. Z ozirom na te razločke upravičeno vprašujemo, katerih izjav se v resnici Nemčija drži, ali mednarodnega dokumenta, ki se je poslal Wilsonu ali izjave, ki se je podala nemškemu ljudstvu v državnem zboru. Nota sama se lahko različno razlaga. Ni verjetno, da bo Wilson razpravljal o premirju. Določil je pogoje predaje; ni verjetno, da jih spremeni ali prekliče. Svet ni prepričan, da zahteva Nemcev po vladi, ki govori za ljudstvo, je udeleževana in ne bo prepričan, dokler ne bodo javno odklonili cesarskega sistema.

Iz Anglije.

Rotterdam, 9. oktobra. (Kor. urad.) Rotterdamski »Courant« poroča iz Londona: »Daily News« piše o nemški ponudbi za mir zelo simpatično. List zaupa izjavi o novi smeri v nemški notranji politiki in ustavnem razvoju Nemčije.

Rotterdam, 9. oktobra. (Kor. urad.) Londonski dopisnik lista »Manchester Guardian« poroča od strani dobro informirane osebe, da manjka nemškimi predlogom nekaj bistvenega, namreč garancija, da ne bodo na mirovni konferenci svojih načel spremenili, kakor so to napravili v Brest-Litovskem. Saj se ni nič zgodilo, kar bi utegnilo misljenje Wilsona nasproti nemški vladi spremeniti. V nemški ustavi se ni nič spremenilo.

Bojazen pred nemško pastjo.

London, 8. (K. u. Reutes.) Na shodu, pri katerem je bilo 5000 ljudi, je govoril včeraj v Glasgowu Churchill. Izjavil je: Mogočna nemška armada je pobita na bojišču, toda najznačilnejši prizor je ponosni cesar, ki je pobeignil za videz parlamentarne vlade in prosil miru pri tistih, katerim je uničil najdražje zaklade ali jih je oskrnil, da se nam skoraj smili. Neumno bi bilo, če bi podcenjevali važnost nemških predlogov. Misel na sklep miru je sovražniku enostavnejša kakor nadaljevanje vojske. Vsako priliko izrabimo, da bo umevala nemško ljudstvo, da se ne bori za svoj obstoj, marveč za ponos svojega cesarja. Gotove temeljne pravice se bodo Nemčiji zagotovile, bodisi naša zmaga še tako velika, toda zadnji nemški predlogi se vzbudili dvom in sum. V Nemčiji se je ustanovila nova vlada. Vprašanje je, če je ta vlada kesanja, ali grenkobe, ali hinavščine. Gladkih besedi ne moremo sprejeti za pokoro slabih dejanj. Ne moremo napraviti koraka naprej brez jamstev. Wilson in Clemenceau ter Lloyd George se ne bodo nikakor ujeli v past.

Francoski glasovi.

Bern, 8. oktobra. (K. u.) »Agence Havas« je izdala sledeče poročilo: Francoski listi se temeljito bavijo z govorom nemškega kanclerja in z njegovimi predlogi o premirju. Splošno pravijo, da kar Nemčija ponuja, ni nič v primeri s francoskimi zahtevami. Neumno je misliti, da bi se na takea temelju pogovarjali.

Curih, 8. oktobra. Iz Pariza se poroča švicarskim listom, da so prirejali manifestacije, ko so izvedeli, da ponuja Nemčija mir.

Zeneva, 8. oktobra. Francoski socialistični deželni kongres je v svoji prvi seji sprejel spomenico, katere besedilo so brzo javili Wilsonu. Oklic poziva Wilsona, na sprejme mirovni predlog osrednjih velesil, ker predstavlja zmago demokracije. Louvet piše v »Populaire«: Mir je pred vratmi prišla je ura akcije.

Glasovi iz Italije.

Curih, 8. oktobra. Poročila iz Italije soglašajo v tem, da je mirovna nota osrednjih velesil zelo učinkovala na italijanske prebivalstvo, ki jo je veselo pozdravljalo. Korak je zelo ustregel javnemu mnenju v Italiji, ker jih je skrbela nova zimska vojska. Prvi vtis v Italiji je, da so osvobodeni močnega pritiska in verjamejo v mir najširši krogi. Na vladne kroge je vtis tudi velik, a molče, ker hočejo nastopiti le v popolnem sporazumu z zavezniki.

Proti pruskemu sistemu.

London, 8. »Daily News« obžalujejo, ker zavezniki glede na svojo skupno politiko še niso dosegli sloge. Izjava o skupnih smotrih je neobhodno potrebna. Zdaj moramo vedeti, če govori Wilson v imenu vseh zaveznikov ali le za sebe. Če se bo vojna kmalu končala in ako bo še dolgo trajala, zavisi od okolnosti, kako se bodo diplomati obnašali v novih okolnostih. List pričakuje, da bodo Wilson in zavezniki zahtevali garancij. Nikdar niso mislili, da je mogoče, ali želeli, da uničijo nemško ljudstvo. Vedno smo pa verjeli, da ni samo potrebno, marveč tudi mogoče, da se od stran ipruski sistem. Če kanclerjev govor natančno opisuje nemško občutje, je smot-

ter dosežen. Svet čaka Wilsonovega odgovora, zanašajoč se na njegovo modrost.

Nova razvrstitev naših čet na Balkanu.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 8. oktobra. (K. u.) Uradno:

V starosrbski gore potisnjene varnostne čete smo s trajnimi zavlačevalnimi boji umaknili proti kraju Leskovac.

Umik generalnega polkovnika barona pl. Pflanzera-Baltina se izvaja, ne da ga kakorkoli zavira sovražnik. Boji, ki jih slave Italijani za zmage, so le praske zadnjih oddelkov, ki smo jih pustili daleč zadaj.

Boj za središče nemške obrambne črte.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 8. oktobra. (K. u.) Uradno:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta.

Anglež je napadel severno od Scarpe po silnem ognjenem boju na obeh straneh Oppya. Ustali se je v Neuvilleu, drugod so ga ustavile naše prednje straže.

Vojna skupina gen. polkovnika pl. Boehna.

Angleži in Francozi so severno od St. Quentin nadaljevali svoje močne napade. Severno od Montbrehaina so hanoverski in brunsvički polki odbili 5 kratni sovražnikov napad. Južno od tam je sovražnikov naval omagal v našem ognju. Pri Sequehartu in južno od njega so poznanski in heški polki držali v trdem boju svoje postojanke. Šlezijci bataljoni in pionirji so v bojih na višini Tilloy z bojem moža z možem in s protisunki izjalovili sovražne navale.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Boji na predpolju ob Ailette in ob Aisni. S krajevnimi podjetji smo s severnega brega Suippesa iztrebili sovražnika. Popoldne je sovražnik sunil z delnimi napadi med Bazancourtom in Sellesom z močnimi silami na obeh straneh St. Clémenta ob Arnesu. Krajevni boji v St. Etienne, ki smo ga vzeli, a ga vsled sovražnikovega protisunka zopet izgubili. Sovražnik se je sicer omejeval v svojem delovanju v Champagni na delne sunke in na tobovski boj, ki je oživel od časa do časa.

Vojna skupina generala pl. Gallwita.

Američan je po najmočnejši prioravi z ognjem na obeh straneh Aire iznova nastopil z namenom, da prebije. Würtemberska dež. bramba je izjalovila napade, katerimi so izpadli južno od Chatela; z višine severno od Chatela, na kateri se je sovražnik ustalil začasno, so ga zopet vrgli

s protinapadom. Vzhodno od Aire so sovražni napadi omagali večinoma že v ognju našega artiljerijskega ognja. Sovražnik je proti večeru pričel zopet s svojimi napadi na cestah, ki vodijo na obeh straneh Charpentryja proti Romagni in iz Nantilloisa proti Cunelu, kakor tudi zahodno od Moze. Deloma sma ga v trdem boju odbili s protisunki.

Berlin, 8. oktobra zvečer. Uradno: Novi, hudi boji so se razvili med Cambraijem in St. Quentinom, v Champagni in ob Mozi. V sredi vojne črte je sovražnik pridobil ozemlje. Zvečer smo tu stali v boju zahodno od Bohaini in ob cesti, ki vodi iz Bohaina v Cambrai. Sovražnikovi napadi so se izjalovili v Champagni in ob Mozi.

Wolffovo poročilo.

Berlin, 8. oktobra. (Kor. ur.) Wolff poroča: Od Scarpe do severno od St. Quentin, v Champagni in vzhodno od Moze od danes zjutraj našilnejsi topovski ogenj, kateremu so sledili močni napadi na celi fronti južno od Cambraija.

Nizozemska se pripravlja na boje ob svoji meji.

Amsterdam, 8. oktobra. Nizozemska brzojavna agentura je objavila sledeče uradno besedilo izjave notranjega ministra in predsednika ministrskega sveta Ruysa van Beerenbroucka, katero je podal v drugi zbornici: Vojni položaj v zahodni Belgiji, ki meji na zeelandško Flandrsko, zahteva, da se ozira vlada na eventualitete, ki lahko nastanejo za našo deželo. Ako prekoračijo tuje čete enega ali obeh vojaških naše meje, nam nalaga mednarodno pravo dolžnost, da jih interniramo. Mogoče je tudi, da bodo iskali gostoljubnosti begunci, v katerem slučaju morajo oblasti ukreniti potrebne odredbe. Vlada je zato, da razpolaga z zadostnimi četami, morala preklicati posebne in krajshe dopuste četam, ki stoje v Zeelandu. Če bo potrebno preklicati dopuste tudi v drugih deželah ali sploh v večji meri, se bo izdalo povelje.

Predpriprava za neodvisno, svobodno, združeno Poljsko.

Državni svet razpuščen.

Kakor poroča korespondenčni urad, e izdal poljski regentski svet na poljsko ljudstvo sledeč oklic: Mirovna načela Wilsona vodijo z ozirom na Poljsko do ustavitve neodvisne poljske države, ki bo obsegala vse poljske pokrajine z dohodom lo morja, s politično in gospodarsko neodvisnostjo in teritorialno integriteto, kar mora biti zajamčeno potom mednarodnih pogodb. Zato smo sklenili:

razpustiti državni svet; sestaviti takoj vlado, ki bo sestavljena z širokih slojev ljudstva;

naložiti tej vladí obveznost, da izdela politni pravilnik in sicer na širokih demokratskih načelih za poljski deželni zbor. Ta pravilnik mora biti predložen regentkemu svetu najpozneje tekom enega meca;

neposredno nato se skliče deželni bor, kateremu se izroči ureditev najvišje državne oblasti in v katerega roke položi regentski svet svojo oblast.

Pred vojno med Rusijo in Nemčijo.

Zdi se, da bo Rusija ob koncu le še nkrat posegla v svetovno borbo kot asprotnica Nemčije. Ruski poslanik Berlinu Joffe je izročil zunanjemu radu naslednjo verbalno noto z dne 1. t. m., ki je gotovo predpriprava za nadaljnje korake.

»Pooblaščen zastopstvo ruske socialno-demokratske federativne republike se počašča, zunanji urad opozoriti na to-le: Čeravno je pooblaščen zastopnik Joffe njegovo ekselenco ravatelja zunanjega urada, gospoda dr. Frigeja, ponovno opozoril na nedoučnost rekvizicij in evakuacij na remožanju ruskega ozemlja, ki se izrazuje in čeravno je Njegova ekscel-

lenca priznala, da je to nedopustno in da se bodo ukrenile odredbe, da se take rekvizicije in evakuacije preprečijo, se le-te vendar nadaljujejo. V raznih mestih, tako v Mohilevu, pobirajo telefonske napeljave, v zasedenih vaseh Malinči, Lavhoviči, Rogočev so odgnali s polj vse živino in otroci umirajo ondi za lakoto. Razen tega poročajo iz okrožja Rogočev, da so Nemci tamošnje prebivalstvo docela oropali in da so ljudje iz strahu pobegnili v gozdove. To pa niso edini slučaji. Pooblaščen zastopstvo ruske vlade opozarja, da ta dejanja ne nasprotujejo le najodločnejše načelom mednarodnega prava, marveč so tudi s pojmom humanitete in

človekoljubja nezdružljiva in morajo med prebivalstvom izpraznjenih ozemelj vzbujati le najhujše sovraštvo proti nemškimi oblastem.

Pooblaščen zastopstvo še enkrat odločno ugovarja proti takemu postopanju okupacijskih oblasti in nujno prosi zunanji urad, naj ukrene vse odredbe, da se vse te rekvizicije in evakuacije čim najhitreje odpravijo; v nasprotnem slučaju bi bila delavska in kmetska vlada prisiljena, od cesarske nemške vlade zahtevati odškodnino. Pričakuje skorajšnjega odgovora pod-

pisal Joffe. Še odločnejša je druga nota, ki jo je v Berlinu izročil Joffe in ki zaključuje: »Pooblaščen zastopstvo ruske vlade še enkrat odločno protestira proti tem nedopustnim zlorabam nemških okupacijskih oblasti. Pooblaščen zastopstvo ponavlja, da je delavska in kmetska vlada prisiljena, da od cesarske nemške vlade zahteva za škodo polno odškodnino in te zagreške proti evakuacijski dolžnosti pri izpolnitvi svojih obveznosti nasproti Nemčiji vpošteva.«

Vojno stanje med Turčijo in Rusijo.

Rusija razveljavila mirovni traktat v Brestu Litevskem.

Kolikokrat smo že v listu povdarjali, da je mir v Brestu Litevskem ena najhujših nesreč za centralne države, toda cenzor nam je v interesu države vse take in podobne stavke pobelil. Sedaj pa je nemški kancler Maksimilijan Badenski izjavil, da se Nemčija odpoveduje miru v Brestu Litevskem. Za Nemčijo je sedaj prišla Rusija, ki je Turčiji jasno povedala, da je Turčija kršila mirovni traktat v Brestu Litev-

skem, posebno člen IV. glede Karsa, Ardahana in Batuma. Te pokrajine so Turki zasedli in tam nečloveško gospodarili proti vsem določbam brest-litevskega mirovnega dogovora. Komisar za zunanje zadeve Čičerin izjavlja v imenu ruske socialistične federativne republike, da je mir, sklenjen med Rusijo in Turčijo v Brestu Litevskem ničev in neveljaven. S tem je zavladalo med Rusijo in Turčijo zopet vojno stanje, ali z drugimi besedami: Rusija je zopet napovedala Turčiji vojno.

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 8. oktobra. (K. u.) Uradno:

Na tirolski južni fronti so večeraj sovražne baterije delovale izredno živahno. Sunke, ki jih je izvajal sovražnik, smo zaustili v kali.

Turčija in Bolgarija.

Carigrad, 7. (K. u.) »Tanin« izjavlja v precej ostrem tonu, da je vlada ukrenila vse priprave nasproti Bolgariji in da je pripravljena tudi na najhujše.

Bolgarija in ententa.

Sofija, 7. oktobra. (Kor. ur.) Zastopnik transoceanske družbe poroča: Nek francoski polkovnik je došel v petek v tukajšnje ameriško poslaništvo. Danes dospe semkaj še sedem drugih francoskih častnikov, ki se nastanijo v hotelu de Bulgare. Iz poučenega vira javljajo, da ostanejo Moclov, Madjarov in Danailov v kabinetu. Stambulovski in Genadijev se nahajata že pet dni v poslopu tukajšnjega ameriškega poslaništva.

Politične novice.

+ Nujni predlogi in interpelacije Jugoslovanskega kluba. Posl. dr. Korošec je stavil nujno vprašanje glede konsignacije talcev v Bosni in Hercegovini, Hrvatski in Dalmaciji. Dalje glede tega, naj se takoj obolira proces proti mornarjem v Bosni in Hercegovini in naj se ustavi tozadevno sodno postopanje. — Posl dr. Rybář pa glede odstavitve in prisilnega dopusta ravnatelja ljubljanske realke prof. Cora in ravnatelja idrijske realke dr. Lončarja.

+ Cesar ustavil proces v Kotoru? »Našincu« poročajo z Dunaja, da je cesar ustavil proces proti mornarjem v Kotoru.

+ Kotor in Marmaros-Sziget. »Arbeiter-Zeitung« piše: Pred trdnjaviškim sodiščem v Kotoru je obtoženih 384 mornarjev radi različnih prekršitev vojaške discipline. Obtožence brani trideset častnikov. Glavna razprava ima trajati tri mesece. Po velikem številu obtožencev in dolgi dobi razprave moramo pravdo primerjati ravnokar ustavljenemu procesu proti poljskim legionarjem; le da moramo kaznjiva dejanja, katerih so obdolženi obtoženi mornarji, tudi s čisto vojaškega stališča veliko mileje presojeti nego ona poljskih legionarjev. Tudi olajševalnih razlogov moremo za mornarje v Kotoru mnogo več navesti nego za Poljake; predvsem hrepenenje po miru in izredno trde življenjske pogoje. Kljub temu se s procesom v Kotoru vse drugače postopa nego z onim v Marmaros-Szigetu. O le-tém so prihajala časniki dolga poročila; o pravdi v Kotoru se po odredbi cenzure ne sme poročati, čeprav se javno razpravlja in čeprav ni nezanimiva in čeprav sovražnik iz pravih pravih poročil ne bi mogel ničesar zvedeti, češar že dolgo ne bi vedel. Vazna je pa še druga razlika: proces v Marmaros-Szigetu so ustavili; proces v Kotoru gre dalje. Poljaki, ki so se hoteli preloži k tuji, dejansko sovražni armadi, so prosti; mornarjem, ki so naravnost na otroški način izrazili svoje hrepenenje po miru in svojo lakoto, groze najtežje kazni.

+ Nova orientacija tudi pri frankovcih? Zadnji politični dogodki so s solnčno jasnostjo pokazali, da je bila jugoslovanska orientacija edino prava. O tem dejstvu resnemu človeku ni več mogoče dvomiti. Razumljivo je torej,

da se je tudi pri frankovcih začelo daniiti. »Hrvatska« od 7. t. m. objavlja članek dr. Milobara z naslovom: »Oživitvorenje pravaškega programa na vidiku!«, v katerem pravi: »Kako se pak kod svakoga pogadjanja dogadja, da svaki što veće zahtjeve stavlja, da tim više za sebe izbije, to eto tako čine i Poljaci, Česi in naši Jugoslavjani. A tako činimo i mi, kad zahtjevamo, da se ujedine sve slovenske zemlje, zajedno sa 50.000 mletačkih Slovenaca u jedno narodno i upravno slovensko telo i da se združe sa ujedinjenim zemljama hrvatske države. Jer, ako Niemci od Sudeta, pa do Vorarlberga traže da budu ujedinjeni u jednu njemačku državu u okviru federativne monarhije, onda je posve naravno, da i mi hoćemo, da dojdemo do ujedinjenja sa našom braćom. A to znači oživitvorenje našega staroga pravaškog programa, zvaog atko velikom Hrvatskom i Jugoslavijom. Neka svaki radi za ujedinjenje naroda i njegovih zemalja, neka ljubi tu svetu zemlju i neka se osjeća sretnim i slobodnim u njoj, pa neka si ju naziva, kako mu je najmilije — za nas Hrvate, ona će biti ujedinjena Hrvatska, oživitvoren program. Zasluga je to vanjskih dogadja, zasluga razdiobe narodne borbe pravaškog hrvatstva od 50 godina do danas i jugoslavenstva u zadnje vrijeme.« Frankovci so nas Slovence svoj čas zavrgli kot balast, danes reklamirajo celo beneške Slovence. Ker smo zametavali Pilarjev in Stadlerjev program, ki je nas Slovence prepustal germanizaciji, ker se nismo ogrevali za slovensko avtonomijo, so nas zmerjali s političnimi otročaji. Danes se je pokazalo, kdo je pozneje gledal v svet. Danes so frankovci, ki so tolikokrat blatili jugoslovansko ime, sprijanznjujejo z Jugoslavijo in priznavajo Jugoslovonom celo nekaj zaslug pri delu za svobodo naroda. Prihodnost jih bo še vse drugače zmodrila.

+ Delitev Češke se bo nadaljevala. »Deutsche Volksstimme« v »Mostih« poroča, da bo vlada narodno delitev Češke nadaljevala. Sedaj pripravlja razdelitev rudniškega glavarstva in praške nadškofije sedež nemške škofije bo v Hebu.

+ Negotovost borze. Neugodni glasovi o mirovni ponudbi, ki prihajajo iz sovražnega inozemstva, so na dunajsko borzo zelo vplivali. Kurzi vodilnih kulisnih vrednot so padli za 10 do 12, ogrski rudniški vrednotni papirji za 10 do 25 in turški papirji za 5 do 19 kron. Z ozirom na nadaljno dviganje kurzov na curiški borzi in druga mirovna znamenja se je položaj začasno nekoliko zboljšal, kasneje pa zopet upadel. Na splošno je bil promet nestalen in moten. Dočim so po delnicah posameznih premogovnih, tekstilnih, železnih, strojnih in podobnih podjetij zelo povpraševali, so ponujali ogrske premogovne, petrolejne, stavbene, dinamitne in paroplovne vrednote mnogo ceneje; paroplovne delnice so padle za 20 do 98, petrolejne za 55, orožne za 30 kron. Na budimpeštanski borzi so padle razne vrednote za 20 do 40 kron. Kurzi so znašali 8. oktobra: Curih: Dunaj 42, Berlin 72; Amsterdam: Dunaj 21, Berlin 35.

+ Kongres potlačenih narodov v Ameriki. »Handelsblad« poroča: V Washingtonu se vrši v četrtek 10. t. m. kongres delegatov potlačenih narodov. Uradne osebe in zastopniki entente bodo navzoči pri konferenci, na kateri se bodo posvetovali o ustvaritvi sistema obmejnih držav v zahodni Rusiji. Na tem kongresu bo baje zastopanih 60 milijonov ljudi. Od začetka tega leta so politiki teh dežel, ki so pribežali v Ameriko, razvili živahno agitacijo in pred vsem vzbudili pozornost Wilsona.

ki je posebno v vprašanih avstrijske politike prišel pod njihov vpliv, posebno Masarykov. Washingtonski kongres dokazuje, da se z velikimi sredstvi in podporo Wilsona deluje na uničenje Avstrije in da je Wilson veliko bolj radikalen kakor n. pr. Anglija, kjer se je Balfour z ozirom na Avstrijo razmeroma oprežno izjavil.

— **Novi poveljnik čeških čet.** »Omakaja Žizn« poroča, da je bil imenovan general Jankuja za poveljnika čeških čet. To imenovanje se je izvršilo v sporazumu francoske vlade s češkim vojnim svetom.

Dnevne novice.

— **Naročnina na »Slovenca«** naj izvoli vsak cenj. naročnik, kdor tega še ni storil, odposlati nemudoma po prejemu te številke, ker se koncem tedna časopis ustavi vsem neplačnikom.

— **Slovenska posest v Mariboru.** Od 1. januarja pa do sedaj je prešlo 65 hiš v slovenske roke.

— **Iz ljudskošolske službe.** Vsled bolezni je dobil dopust učitelj I. mestne deške ljudske šole Ivan Bele, na njegovo mesto je imenovana Frančiška Baraga. Za suplentinjo v Brezjah je imenovana Marija Prezelj, na Viču pri Ljubljani pa Cirila Krish. Za provizorične učiteljice so imenovane suplentinje: Josipina Černe, Ivana Krapš, Ljudmila Gaberšek, za suplenta pa abs. učiteljskičnik Alojzij Žirovnik, vsi na 6. razredni ljudski šoli v Mostah.

— **Umrli je v torek, dne 8. oktobra č. g. Josip Zelnik,** duh, svetnik in župnik v Čemšeniku. Rojen je bil dne 29. marca 1856 v Naklem, v mašnika posvečen dne 27. julija 1880. Kot kaplan je služboval v Loškem potoku, na Igu, v Šmartnem pri Litiji, kot beneficijar na Vačah in nazadnje nad 28 let kot župnik v Čemšeniku. Leta 1909. je postal duh, svetnik. Pogreb bo v četrtek ob 10. uri dopoldne. Počivaj v miru, blaga duša!

— **Koledar K. T. D.** za leto 1919 je bil te dni razposlan vsem cenj. članom. Kdor bi ga vsled kakšne pomote ne bil prejel, naj ga izvoli reklamirati. V prodajo smo mogli odati le malo izvodov in stane izvod 4 K brez poštne.

— **Važen slovenski uspeh.** Po zaslugi slovenskega Apostolstva sv. Cirila in Metoda so Slovenci postali duševni voditelji slovenskega delovanja za cerkveno zedinjenje. Našo organizacijo Apostolstva so sprejeli na Moravskem, v Galiciji in na Hrvaškem. Podlaga te organizacije je »Apostolski molitvenik«, ki se prevaja na rusinski, češki in hrvaški jezik. Slovenska izdaja se dobiva v Katoliški bukvarni in v prodajalni K. T. D. (Ničman).

— **Dražba lova.** V torek, dne 16. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne se odda na javni dražbi v zakup lov občine Loke v Tuhinjski dolini za nadaljno zakupno dobo do 30. junija 1923. Dražbeni pogoji so pri podpisnem c. kr. glavarstvu na vpogled. C. kr. okr. glavarstvo v Kamniku.

— **Diletantje gorskega strelskega polka štev. 2** prirede v sredo, dne 9. in v ponedeljek, dne 14. oktobra 1918 šaljivo igro s petjem in godbo »Moč uniforme«.

— **»Zora«,** tednik za ljudstvo, prične izhajati v Splitu.

— **Poštni promet s Srbijo omejen.** Zasebnoblagovni poštni promet s Srbijo se je ustavil. Vojnopoštni zavojni promet ostane še nadalje, izvzemši etapne poštne urade Mitrovico na Kosovem, Novibazar, Sjenico in Vučitrn.

— **Kolera v Berlinu.** Berlin, 8. oktobra. (Kor. ur.) V Berlinu je do 8. t. mes. obolelo 17 oseb na kolero.

— **Kranjska deželna podružnica n. a. deželnih zavarovalnic v Ljubljani,** Marije Terezije cesta 12, uraduje od 15. oktobra dalje vsak dan, razen nedelj in praznikov, od 8. do 2.

Ljubljanske novice.

Ij Prestavljen je profesor dr. Valentin Kušar z učiteljskega na I. državno gimnazo.

zijo, in sicer za dobo šolskega leta 1918—1919.

Ij **Avstrijsko plemstvo** je podelil cesar predsedniku deželnega sodišča Adolfu Elsnerju, ki je znan kot germanizator deželnega sodniškega uradovanja in kot eksponent nemškega volksrata.

Primorske novice.

p Interniranci v Italiji. »Osrednji odbor« poroča, da je imela konferenca v Bernu ugoden uspeh. Italijanska vlada je speljala predlagani način zamenjave, ki pripomore v prvi vrsti Slovincem do vrnitve v domovino. To naznani laška vlada z razglasi v laškem, nemškem in madjarskem jeziku. Moški od 17. do 52. leta so izključeni, razen onih, katere laški vojaški zdravniki priznajo, da so za vojaško službo popolnoma nemogoči. — »Osrednji odbor« je zelo ustregel tej akciji s tem, da more predložiti točno sezname internirancev po občinah, ker tako bo vsaka občina tvorila poseben transport. — Tiste občine, ki dotle še niso poslane izkazov, naj to nemudoma storo. Doslej so došli izkazi od županstev: Libušnje, Trnovo pri Kobarižu, Drežnica, Serpenica, Žaga, Ajba, Anhovo, Biljana, Medana. Precejšnje število Slovincem je posamezno interniranih. »Osrednji odbor« sicer predloži tudi seznam teh rojakov, ali uradna pot utegne biti dolgotrajna. Marsikje utegne priti prej zasebno pismo. Zato naj jim svojci takoj naznanijo to zadevo in jim svetujejo, da se čim prej oglašajo za vrnitev pri tisti oblasti, ki jih nadzoruje ali kjer se morajo ob časa do časa zglašati. »Osrednji odbor« je že storil vse potrebne korake, da se vrnitev pospeši.

p Udova z otroci. »Osrednji odbor« na Dunaju, L. Bankgasse 2, prosi naslova »kake begunko, katere mož je vojski padel, z več nego 4 otroci. Dobi v Gorici lepo hišico, zgrajeno na modern način iz betona; v pritličju je kuhinja, ena soba in lep hlev; v prvem nadstropju dve sobi in majhen skedenj ter dolg hodnik. Dobi tudi mlečno kravo, vse brezplačno. Hiša preide sčasoma po zelo ugodnih pogojih v njeno last.

p Prošnja za pisalni stroj. »Osrednji odbor« je moral najeti še eno stenotipistko. Delo ogromno narašča. Organizacija bodočega tujkega prometa in posebno delovanje za kritje naših potreb in demobilizacije vojnega materijala bo zahtevalo velikega dela. »Osrednji odbor« ima pa le en pisalni stroj na razpolago, ki ne zmoro vsega dela. Zato se obrača tem potom do zavodov, društev, zasebnikov v domovini, da bi dali vsaj še en pisalni stroj. »Osrednjemu odboru« na razpolago. Rodoljubne ponudbe prosimo čim prej na Dunaj, L. Bankgasse 2.

p Kje je Nemeč Lenart, gostilničar iz Bilj? »Osrednji odbor« na Dunaju, L. prosi njegov sedanji naslov, saržo, kdaj je bil vpoklican in rojstno leto.

Prosveta.

pr Iz gledališke pisarne. Danes zvečer od pol 8. uri se predvaja »Morala gospe Dulske« za A abonement. — V četrtek, dne 10. t. m. se ponovi prvokrat Jirasekova »Laterna« za B-abonement. — V četrtek, 10. t. m. prično v Narodnem domu ob 7. uri zvečer baletne skušnje. Opozarjajo se vsi, da se skušnje zanesljivo udeležijo. — Slavnemu občinstvu naznanjamo, da bode odslej dalje predprodaja vstopnic za vse predstave izven abonementa že ob 9. uri zjutraj do 1. ure popoldne. Sicer ostane, kakor pri drugih predstavah ob 11. do 1. določen čas za prodajo dijaških vstopnic.

pr Predavanje »Akademije«. Danes zvečer predava v veliki dvorani »Mestnega doma« dr. Leopold Léna r d: Zakaj so razpadle staroslovenske države. — Začetek ob 8. uri zvečer.

pr Kratek obisk v Jakopičevem umetnostnem paviljonu. Mojster Jakopič me je sprejel s kladivom v roki, stojč na mizi, pomakneji k steni. »Ali dovoliš?« — »Kar naprej, toda v lep nered si prišel. Pa nekaj vtisa boš vendarle imel.« Slik je nakaj že

razobešenih, druge so prislonjene ob stene, Dolinarjevi kipi stoje po priliki na mestih, iz sobe na desni slišiš šumenje »ribanja«. Vavpotič prevlačuje podstavke, prenaša podobe, kipar Dolinar postaja tiho po kabinetih... »V četrtek upam da lahko odpremo, par stvari je še po stanovanjih, no, pravzaprav pa je vse že tukaj, in aranžma je tudi že precej končan...« — »Vojnovič, ne?« — »Krizmanov, da.« V kabinetu zadaj so njegove grafike, tam-le oljnatte slike. Prof. Krizman je precej poslal, zanimal bo brez dvoma po izvedbi, a tudi zaradi motivov, ki jih je precej iz Stare Srbije... »Tratnik...« Vihra težkih dni beže begunstva... »Jama...« Sternen, ljuba znanca oba!... Vavpotič. Portreti, pokrajine, marine v olju in lahnem akvarelu. »Toliko raznolikosti že kmalu nisi pokazal,« se obrne k Vavpotiču, ki zabija baš žebelj v steno. »Ti pa Krizman imata glavno besedo, mi drugi smo bolj tako za nameček,« se nasmehne Jakopič. »No, no, za zadnji posladek, ki se ga za mizo najbolj zvesele,« se brani Vavpotič in zamahne z roko proti Jakopičevemu tihožitju in deklici v zelenem odelu, fantastični bojarki, ali kaj... Ostrmiš, vidiš, kako je Jakopič vedno sebi zvest in se vendar neprestano spopolnjuje in prenavlja... V teh težkih časih toliko novih naših lepote! — Kaj vse nam prinese tudi v umetnosti svobodna Jugoslavija. — n—

pr »Glasbena Matica«. Dva komorna koncerta Češkega kvarteta iz Prage v petek in soboto, 11. in 12. oktobra, v Ljubljani bosta nudila najvišji in najpopolnejši užitek, kar ga je danes v lepi komorni glasbi doseči mogoče. Kvartet koncertira v zadnjih tednih po raznih mestih na Hrvaškem in vrši idealno kulturno misijo, širiti najfinjšo glasbo in misel za nje umevanje na slovanskem jugu. Vselej, kadar pridejo v Ljubljano taki mojstri, kot so člani češkega kvarteta, so v Ljubljani prazniki idealno lepe glasbe. Ti sočkrat pozdravljeni prihod mojstrov Hofmana, Luka, Herolda in Zelenke! Nekaj posebnega bo v koncertu izvajanje Schubertovega kvinteta za dvoje gosli, vijolo in dva violončela. Da se to v Ljubljani more izvajati, pride sodelovat poleg češkega kvarteta tudi odlični hrvaški umetnik, virtuoz na violončelu gospod Gjuro Tkalič iz Zagreba, ki je Ljubljancem v najboljšem spominu iz svojih koncertov pri »Glasbeni Matici«.

Gospodarske novice.

g Centralna banka za obnovev Primorske se je včeraj ustanovila kot družba z omejeno zavezo. Zavodu, ki naj v vsakem oziru pomaga po vojni prizadetim krajem, so pristopili kot ustanovniki: Zadržna zveza v Ljubljani, Zadržna zveza v Celju, Jadranska banka v Ljubljani, Ljubljanska kreditna banka, Goriška zadržna zveza, I. Hrvatska štediona v Zagrebu, Kmetiska posojilnica v Ljubljani in Pozemkova banka v Ljubljani. Ustanovni kapital znaša 4.000.000 K.

Aprovizacija.

a Prodaja moke. Od četrta do vštete sobote, to je od 10. do 12. oktobra se bode odajalo na vsako močno izkaznico po pol kilograma moke za pecivo, štev. 0. Kilogram stane 2 K 66 vinarjev.

a Zeljnate glave za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo zeljnate glave na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 10. t. m. v deški šoli na Ledini. Določen je ta-le red: od 8. do 9. ure dopoldne štev. 1 do 130, od 9. do 10. ure štev. 131 do 260, od 10. do 11. ure štev. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. ure štev. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. ure štev. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. ure štev. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. ure štev. 781 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vin. Kdor želi več kot 500 kg zelja, naj se zgasi v uradu mestne aprovizacije na Poljanski cesti štev. 13, I. nadstropje, da se mu dostavi zelje na dom.

a Zeljnate glave za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo zeljnate glave na zelena nakazila za krompir v petek, dne 11. t. m. dopoldne v deški šoli na Ledini. Določen je ta-le red: od 8. do 9. ure dopoldne štev. 1 do 120, od 9. do 10. ure dopoldne štev. 121 do 240, od 10. do 11. ure štev. 241 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev.

a Zeljnate glave za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo zeljnate glave na zelena nakazila za krompir v petek, dne 11. t. m. popoldne v deški šoli na Ledini. Določen je ta-le red: od pol 2. do pol 3. ure štev. 1 do 130, od pol 3. do pol 4. ure štev. 131 do 260, od pol 4. do pol 5. ure štev. 261 do 390, od pol 5. do pol 6. ure štev. 391 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kg stane 56 vinarjev.

a Mast. Stranke III. in IV. okraja, ki imajo maščobno izkaznico s kuponom za mesec september, dobe v vojni prodajalni v Gosposki ulici mast po sledečem redu: III. Okraj v četrtek, dne 10. t. m., popoldne št. 1 do 800, v petek dopoldne št. 800 do konca. — IV. okraj v petek popoldne št. 1 do 800, v soboto dopoldne št. 800 do konca. — Stranka dobi za vsako osebo ¼ kg masti, kilogram stane 64 K. Nakaznico za mast, ki ostane brez kupona, naj se hrani. Posodo je prinesiti seboj.

a Kavina mešanica se bode delila v sledečih prodajalnah, in sicer na izkaznice: št. 1 in 2 pri Rauhekarju Pred škofijo, št. 3 in 4 pri Zirkelbachu Poljanska cesta, št. 5 in 6 pri Fridrichu Poljanska cesta, št. 7 in 8 pri Perdanu Cesarja Josipa trg, št. 9 in 10 pri Želkovi Sv. Florijana ulica, št. 11 in 12 pri Jeranciču Karlovska cesta, št. 13 in 14 pri Schifferju Mestni trg, št. 15 in 16 pri Tavčarju Stari trg, št. 17, 18 in 19 pri Trdinu Stari trg, št. 20 in 21 pri Sokliču Pred Konjušnico, št. 22 in 23 pri Tenentju Gradaška ulica, št. 24 in 25 pri Slemenšku Emonska cesta, št. 26 in 27 pri Steinerju Opekarska cesta, št. 28, 29 in 30 pri Jelacinu Rimska cesta, št. 31 in 32 pri Meinlu Šelenburgova ulica, št. 33 in 34 pri Elbertu Zvezda, št. 35 in 36 pri Leskovcu in Medenu Jurčičev trg, št. 37 in 38 pri Jeretu Rimska cesta, št. 39, 40, 41 in 42 pri Staculu Šelenburgova ulica, št. 43 in 44 pri Fabianiju Prešernova ulica, št. 45 in 46 pri Planišku Dunajska cesta, št. 47 in 48 pri Starku Marije Terezije cesta, št. 49 in 50 pri Holzerju Dunajska cesta, št. 51 in 52 pri Zorcu Dunajska cesta, št. 53 in 54 pri Jeretu Sv. Petra ceta, št. 55 in 56 pri Simončiču Sv. Petra cesta, št. 57 in 58 pri Antonu Mencingerju Sv. Petra cesta, št. 62 in 63 pri Simončiču Spodnja šiška, št. 64 in 65 pri Zormanu Sp. šiška, št. 66 in 67 pri Pintarju Sp. šiška, št. 68 in 69 pri Skubicu Sp. šiška, št. 70 in 71 pri Sušniku Zaloška cesta, št. 74 in 75 pri Šarabonu Zaloška cesta, št. 76, 77 in 78 pri Klemencu Dolenjska cesta, št. 79 in 80 pri Marenčetu Dolenjska cesta. — Na vsako numerirano izkaznico se dobi po en zavitek kavine mešanice. Zavitek stane 1 K. — Kavina mešanica se dobi le od 14. do 19. oktobra. Po končani prodaji morajo trgovci takoj predložiti vse izkaznice v mestni posetovalnici in sporočiti, koliko jim je ostalo kavine mešanice.

a Prodaja praških klobas po znižani cenli. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gosposki ulici v četrtek, dne 10. t. m., dopoldne strankam z zeleno izkaznico B od št. 150 do 300. Vsaka oseba dobi ¼ kg; kilogram stane 8 K.

Zgubil se je v ponedeljek zvečer na poti iz Ljubljane do Bizovika zavitek perila. Pošten najditelj naj ga odda proti nagradi Mariji Leve, Bizovik 108.

Klanje in prodaja živine. »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« je dalo nalog svojim zaupnikom po deželi, da vzamejo brezobzirno in ne glede na škodo živino tistim, ki jo tihotapijo iz dežele ali pa jo koljejo doma brez dovoljenja ali pa jo prodajajo brez vednosti zaupnikov »Deželnega mesta«. Isto velja tudi za teleta. Za vsako iz dežele iztihotapljeno žival bosta prodajalcu odvzeti dve drugi govedi, čeprav plemenski, za vsako doma brez dovoljenja zaklano ali pod roko prodano govedo pa eno govedo. Seveda se bodo odvzela potem revizicije ter se bodo poslala v Ljubljano. Za kakol spodobne živali se bodo oddale vojaštvu, plemenske živali pa se bodo zamenjale za klavno živino. Ta korak je »Deželno mesto za vnovčevanje živine« storilo vsled tega, ker se je prepričalo, kako velike množine živine se iztihotapljajo na Hrvaško, Stajersko in Primorsko. Pošteni posestniki in pa posestniki iz sredine dežele morajo potem oddajati mestu drugih živino. Ravno tako se pobijajo na skrivnem goveda in teleta v velikanski množini oziroma se prodajajo pod roko v veliki množini brez vednosti zaupnikov, ki imajo nalog nadzorovati promet z živino, da se ne gode sleparije ter imajo skrbeti, da se živino-reja po nepotrebnem ne uničuje. V sili zaklano živino ima vsakdo naznaniti pristojnemu zaupniku, ki določi, ali se sme zakol v sili doma razprodati ali se odda na kontingent kake občine. Kdor bi v sili zaklano živino brez vednosti zaupnika razprodal, se mu bo odvzela za kazen kaka druga žival. Kdor bi živino nalašč poškodoval, da bi jo potem zaklal v sili, se mu bo odvzela ravno tako druga zdrava žival, kot če bi jo naravnost zaklal doma. Posestniki se torej nujno opozarjajo, da se ravnojo točno po obstoječih predpisih glede prometa z živino, ker se izgovori o nevednosti ne bodo upoštevali in bo »Deželno mesto za vnovčevanje živine« strogo izvrševalo zgorajšnja določila.

šče se za takoj pridno in pošteno

DEKLE

za vsa domača dela proti dobri hrani in plači. — Naslov v upravi Slovenca pod št. 3722, ako znamka.

Na prodaj je

lepa vila

Pismene ponudbe na upravo Slovenca pod Lepa vila.

Išče se proti dobri plači vseskozi zanesljiv

hlapec

z večletnimi dobrimi spricavali za veliko promeno gostilniške dvorice, ki bi se dobro razumel tudi na obdelovanje polja. Naslov pri upravi Slov. pod 3584, ako znamka za odgovor.

Kupi se hiša

pripravna za trgovino v Ljubljani. Vzamejo se tudi lokali ali večje skladišče v najem. Ponudbe pod: »TRGOVINA« 3626 na upravništvo »Slovenca«.

Delavce in delavke

sprejme takoj v službo strojlina tovarna SAMSA & CO. v Ljubljani, Metelkova ulica 4. Zglaševanje od 4. do 5. popoldne.

— IŠČEM V NAJEM trgovinske lokale s stanovanjem, eventualno KUPIM trgovinsko hišo

z nekaj posestvom v prometnem kraju. Cenj. ponudbe prosim na upravo »Slovenca« pod: »TRGOVINA« 3712.

Prispevanje za sklad S. L. S.

OOOOOOOOOOOOOOOO

— KOLESARJI, POZOR! Kdor se hoče dobro in trajno voziti, naj si nabavi prva avster. natisnjena orodja za kolesa. Prekašajo dosedaj vse nove iznajdbe, popravila so izključena, ter si vsakdo pri tem prihrani mnogo denarja in časa. Dobijo se obročji na Marije Terezije cesti 6. Kolesa se imajo pripeljati s seboj. Gen. zastopstvo za Kranjsko: Ernest Aljančič, Ljubljana. Okraj. zastopniki se sprejmejo.

Ugodna prilika!

Josip Rossi, bivši vinotičec v Zagorju ob Savi, proda takoj svoje

posesstvo

skupno ali po parcelah in nekaj 500 hektolterskih sodev. Informacije se dobe v Ljubljani, Poljanska cesta št. 30. 9751

Klavirje, harmonije

in vse glasbene instrumente

prodaja in izposoja

Anton Braznik,

Ljubljana, Kongresni trg št. 15.

Zamenjam

4 prašičke

po 8. tednov stare za spodnje usnje (podpiate) oziroma prodam. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 3754, ako znamka za odgovor.

Večje kmetijsko posestvo

v Ljubljani ali Ljubljanski okolici s kupl. Ponudbe na Upr. Slovenca po »Vočje posestvo« 3635.

Kupi se lepa

omara in dober

fotografičen aparat

Ponudbe pod »omara« poste restante SPODNJA ŠIŠKA. 3762

iz boljše hiše se sprejme k 1½ leta staremu otroku in za hišna dela. Dobra oskrba, hrana in plača.

Ponudbe s sliko in spricavali na gospe dr. Frank-ovo, Zagreb, Pantovčak 1. vila Radočević.

MESARJE

IŠČE »Deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« s 1. novembrom t. l. proti dobri plači in hrani. Pismene ponudbe z dokazili sposobnosti je poslati na urad: Ljubljana, Turjaški trg št. 1. Še bolje pa je, če se mesarji, ki želijo vstopiti v službo, zglašajo osebno v našem uradu.



V imenu sorodnikov, duhovnih sobratov in čemšeniških faranov naznanjam, da je danes ob pol sedmi uri zjutraj odšel v večnost v delu izčrpani, v trpljenju in molitvi preizkušeni prečastiti gospod

Jožef Zelnik

duhovni svetnik in župnik v Čemšeniku.

Pogreb bo v četrtek ob 10. uri dopoldne. Duhovnim sobratom se priporoča v memento in vsem znanim v pobožno molitev.

V ČEMŠENIKU, dne 8. oktobra 1918.

Franc Osolnik, kaplan.

KDOR IMA NAPRODAJ

Šoferski jopič

za denar ali tudi za živila, izve naslov kupca pri upravi »Slovenca« pod št. 3742.

Fine rožne vence

dobavlja najceneje JOSIP FALTUŠ, Ruda Dolni (Nied.-Eisenberg), Morava. — 3 tucati za poskušnjo 42 K po povzetju. 3636

ŽENITEV!

Mladenčič, star 26 let, z lepim posestvom na Dolenjskem, vrednim nad 40.000 kron, oproščen vojaščine, ker delam v nekem rudniku, se želim seznaniti s kako gospodično ali vdovo brez otrok, v starosti od 20. do 30. let, ako ima svojo trgovino ali gostilno. Ponudbe s sliko na upravištvu »Slovenca« pod št. 3744.

«SREČNA BODOČNOST» 3744. Tajnost zjamčena.

Stare damske klobuke

sprejema v popravilo in tudi nove na nove oblike pripravi FRANC CERAR, tovarna slaničnikov v STOBU, pošta Domžale pri Ljubljani. — Cene primerno nizke, točna postrežba. 3715

Viničar se išče v dobro trajno službo za vinograd na Dolenjskem. Sposoben naj bo za umno obdelovanje vinograda s pripadajočim malim kmetijstvom ter vošč pisanja. Viničar, zdrav in krepak z ženo ali doaslimi otroci, ki bi v vinogradu delali, ima prednost. Poleg plače in stanovanja dobi del kmetijskega pridelka. Prihaja za viničarja po poklicu ali goščana, ki se hoče stalno naseliti. Ponudbe z natančno navedbo dosedanjih služb, spričevali in podatki o družinskih razmerah na upravo tega lista pod »VINIČAR BREG«.

100.000 I hvaležnih odjemalcev potrjuje, da uničevalec korenin »Rababom« v treh dneh brez bolečin odpravi kurja česna, bradavice, trdo kožo. Uspeh izjemen! Cena 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 10 K. Pompi, prašek, »Ita« odstranja naglo pol na rokah in nogah. Cena 2-50, 3 škatlice 6 K. »Krema« »Circ« omehča razpokane roke. Cena 5 K, 3 lončki 12 K. **Zobobol** odstranja »Fides« najtrdov, revmatiz. bolečine, ko je že vse odreklo, in pri otlih zobeh. Če ni uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 piščice 7 K, 6 piščic 10 K. Nikoli okani, zobovja, ne neprijet. dušni. Srečno bele zobe da Xirvi, zobna tekočina. Takoj, uspeh. Cena 3 K, 5 stekel, 7 l. KEMENY, Kaschau (Kassa) I. poštni predn. 12-C-30, Ogrsko. 1144

ISCEM za takoj dobro, skrbno in pošteno, če mogoče že priletno 3713

gospodarico

na veliko posestvo in k številnim otrokom brez matere. Cenj. ponudbe na naslov: RUDOLF MAKROVIČ, Avče, Goriško.

POZOR! Proda se POZOR!

jabolčnika

LJUBLJANA, ROŽNA ULICA 15.

Dva delavca

in več deklet

SE SPREJME za delo v kartonažni tovarni I. BONAČ sin, LJUBLJANA.

Oprava za 3 sobe

kuhinjo in predsobo SE PRODA. — Ljubljana, Erjavčeva cesta 4a, pritličje, levo — Istotam SE PRODA tudi moška

salonska obleka

Gostilna

se kupi, oziroma vzame v najem. Pojasnila prosim g. TEREZIJA KORITNIK, HOTEL »SLON«, LJUBLJANA. 3729

SUHE GOBE, nemešane, jedilno, same jurčke, 3416
IZTOGEN MED. VOSTEK, BRINJEVO OLJE, razna domača ŽGANJA, KUMNO itd. KUPI vsako množino po najvišjih cenah
M. Rant, Kranj.
Prodaja: VINO, ŽGANJE itd.

Zamaške

nove in stare kupi vsako množino trdka JELAČIN & KO., Ljubljana, ljubljanska industrija probkovich zamaškov.



Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš nad vse ljubljani soprog, oziroma brat in stric, gospod

Jakob Vidmar

posestnik in gostilničar

v torek, dne 8. oktobra 1918, po dolgi, mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere mirno preminul. Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v četrtek, dne 10. oktobra 1918 ob pol 3. uri popoldne iz hiše žalosti Karolinska zemlja št. 42 na pokopališče k Sv. Križu. — Sv. maše zadušnice se bodo darovale v več cerkvah.

V LJUBLJANI, dne 8. oktobra 1918.

Marjeta Vidmar, soproga.

Franc, Jakob, Anton, sinovi.

Angela, Jožefa, hčeri.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.



Potrtem srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš iskrenoljubljeni dobri ata, brat, tast, stric in stari ata, gospod

Franc Rozman

posestnik in mlinar

po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, danes ob pol 12 dopoldne mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb predragga se vrši v sredo dne 9. oktobra ob 9. uri zjutraj iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Radeče pri Zidanem mostu, dne 7. oktobra 1918.

Zalujoči rodbini:

3749

Rozman-Schollmayer.



OKRAJNA POSOJILNICA V RADEČAH naznanja, da je njen dolgoletni član načelstva, gospod

FRANC ROZMAN

posestnik, obč. svetovalec, član krajnega šolskega sveta ter zdravstvenega zastopa v Radečah,

dne 7. oktobra mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb ranjkega bode v sredo, 9. oktobra 1918 ob 8. uri dopoldne.

Blag mu spomin!

Okrajna posojilnica v Radečah, dne 8. oktobra 1918.

APNO

na vagone; manjše partije dajem iz svojega skladišča. Apno je izborne kakovosti, zelo uspešno se ga rabi tudi za gnojenje močvirnih travnikov in polja. Dobiti je tudi

CEMENT.

Ivan Ogrin, Ljubljana, Grubarjevo nabr. št. 8.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvorno zakonito zjamčeno »Skaboform« mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček 4 K, veliki lonček 6 K, porcija za rodbino 15 K. Založba za Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem jeleni, Ljubljana, Marijin trg. Pazite na varstveno znamko »Skaboform«!

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, nezgodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,



sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških dot. rentna in ljudska, nezgodna in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastonj in poštne prosto. — Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

BARVE ZA OBLEKE

v priznani najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, suhih in oljnatih, mavec (gips), masinec (Federweiss), strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarški klej, pleškarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge o to stroko spadajoče predmete ima še vedno v zalogi turška

H. Zankl sinovi, Ljubljana.

Geniki se za časa vojske ne razpošiljajo.

Vatoliška tiskarna v Ljubljani.

ZAHVALA.

Za mnogobrojno in častno spremstvo na zadnji poti k večnemu počitku našega preljubega soproga, očeta i. t. d.

Emanuel-a Fux-a

trgovec in posestnik

izrekamo vsem najpristranejšo zahvalo. — Posebno se še zahvaljujemo preč. duhovščini blag. gg. pevcem, c. uradništvu, cenj. ognjegascem in vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so izkazali našemu blagemu pokojnemu slednjo čast.

METLIKA, dne 9. vinotoka 1918.

Zalujoča rodbina Fux-ova.